

TRANSILVANI'A.

Foi'a Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acesta fóia ese côte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. aust., pentru cei ce nu suntu membrii associatiunei.
Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe côte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitetulu Associatiunei in Sibiu, séu priu posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Materialu pentru istori'a regimentului I. granitiariu din Transilvani'a. (Continuare). — Din anticitatile Egiptului (Etnografia; viéti'a sociala si politica. Fine.) — Bibliografia — Consemnarea cartilor donate de dni Iosif St. Siulutiu si fiu Dr. Aureliu St. de Siulutiu. — Anuntiu de abonamentu.

Materialu pentru istori'a regimentului I. granitiariu din Transilvani'a.

(Urmare.)

Averea orfanilor cum este per tractata si ingrijita. La tóte acestea se dau respunsuri parte mare indestulatórie; din tóte inse noi reflectam si aici la ingrijirea de averile orfanilor in regimentele granitiarie, pre cändu in comitatele feudali nimeni pe lume nu ingrijá de averea orfanilor poporului tieranu din partea oficiolatelor; dar' nici nu avea ce se ingrijésca, pentru-că legea tierei tinea curatu, că dupa mórtdea fiacarui iobagiu tata de familia, sessiunea intréga trecea in posessiunea domnului feudal, asemenea si doue din trei parti ale averei sale mobiliarie, precum vite s. c. l., éra veduv'a remanea cu a trei'a parte, din care avea se se sustína ea pre sine si pe orfanii remasi. Vede ori cine, că asia ceva in cele mai multe casuri ii erá absolutu preste potintia. De aici se pote judecă, cătے mii de familii din class'a agricultorilor ajunse prin mórtdea capului familiei la sapa de lemn si la calamitate extrema trebuea se dispara din comune prin seracia si mórtdea prematura, prin urmare nici poporatiunea nu se potea inmultí in proportiunea conditionata intre imprejurari mai bune prin legile naturei.

Se mai insémna aici, că toti oficiarii superiori au cai de calaritu.

Montur'a sau imbracaminte a granitiariilor din regimentulu I.

Toti soldatii inrolati incepèndu dela sergenti in josu isi facu montur'a incetu cu incetulu, ei insii in familia; pâna atunci insa numai o parte din ei aveau uniforma. Suboficiarii au toti, si anume ei pôrta sumanu (tiundra, zeché) din panura (dimé) négra, grósa, cu bordura ce bate in verde că frundi'a de plop si are nasturi galbini, apoi pieptariu de panura alba; mai departe cioreci din panura romanésca grósa, alba, in fine chivera (csakó) cu tablitia de alama.

Dupa acestea urmédia érasi o tabela, in care se arata numerulu oficiarilor si alu soldatilor dupa cum au fostu elu la revisiunea din anulu 1775, adeca 2964, dintre cari 267 insi erau artileristi. Dara statulu intregu alu regimentului trebuea se fia de 3016 cu totulu, din care insa s'a separatu invalidii si seini-invalidii aprópe 300.

Din aceste se vede, că regimentulu I. inca nici dupa 16 ani dela infintiarea lui nu fusese in stare de a se inbracá conformu regulamentului respectiv; acést'a inse se intielege pré bine din imprejurarea, că bietii ómeni aveau se-si faca uniformele din averea propria.

Raportulu mai respunde inca si la alta intrebare, care se reduce la conchedile date mai multoru oficiari in cei siese. ani din urma.

Se mai pune inca odata intrebarea, daca cumva oficiarii superiori asuprescu intr'unu modu sau altulu pe soldati. La acést'a generalulu respunde, că elu si comisiariulu au cercetatu cu de ameruntulu, dara n'au aflatu nici o urma de asuprire, si că ómenii suntu indestulati cu domnii oficiari; mai departe că comun'a Jin'a s'a rogatu, că prim-locotenentele Pettauer se li se lase loru de comandante alu companiei pâna atunci, pâna cändu nu s'ar aflá că petrecerea dënsului la ei ar' fi spre daun'a lui; acést'a rogare a loru li s'a si inplinitu.

Granitiarii nu facu altu servituu privatu, decàtu, numai că ordonanti pe la statiunile in care se afia oficiarii, pentru că se pôrte scrisori dela unu locu la altulu; daca acei soldati de ordonantie ne avèndu altu-cev'a de lucru, ajuta ici colea in afacerile private ale oficiariului, pentru aceea li se platesce côte ceva, sau că li se dà de mancare, că se nu-si-o mai care de acasa.

Iobagii mânati la robota trebueau se mérga totudeun'a cu mânarea loru in traista sau in côte o parochia de desagi ai loru.

Éra-si cur'a bolnaviloru. Aici se cere din nou infintiare de trei spitale, la Orlatu, Vaid'a-rece si Hatiegua intru intilesulu coprinsu la punctulu, in care

s'a vorbitu despre medici si chirurgi; dar la loculu acesta se presupune ca vorbesce comisariulu de resboiu in numele seu si asia constata disele generalului.

Artileria ca obiectu economic ualu regimantului. Aici se spune, ca dupa-ce regimantulu I. granitiariu inca n'a primitu cele döue tunuri cu glontie de cete trei libre promise de cätra comand'a c. r. suprema de artileria, asia pentru instructiunea artileristiloru de o-camdata nu suntu alte tunuri, de cätu 24 piese tunuri si 12 haubitie, tóte de lemn, care suntu impartite pe la companii si se conserva in stare cuvenita.

Dupa acäta descoperire caracteristica cu tunuri si haubitie de lemn, urmäda alt'a pote si mai interesanta; se dä adeca respunsu la intrebarea despre profesioniuni sunt meserii. Aici se premit mai antäiu, ca granitiarii nu prea suntu aplecati a invetiä meserii, mai vërtosu din causa ca acestu poporu are trebuintia de prea puçini meseriasi (sehr wenig der Handwerker bedürftig sind), ca ei sciu se-si faca singuri cele mai multe parti ale imbracamintei, precum si tóte uneltele si alte trebuinciose in economia casei, era lucrarile acestea le invitia ei unii dela altii, precum este d. e. rotari'a, lemnari'a (bardasia, dulgheri'a), olari'a, apoi tieseturile romanesci de lana si alte profesioniuni mai usiore. Cu tóte acestea din conscriptiunile adunate dela companii se vede, ca in regimantulu acesta suntu urmatorii profesionisti: trei rotari, unu fauru, 12 olari, 5 croitori, 29 cojocari, 3 mesari, unu lacatariu, unu gaetanariu (sinorariu), 40 cismari, 10 argasitori (dubelari), 7 pänzari, cätiu'morari, unu legatoriu de cărti etc.

Numai in orasiulu Hatiegu suntu 20 cojocari si 29 cismari, cari isi au corporatiunile loru privilegiate. (Zunft, tiechu). Toti ceialalti profesionisti romani suntu fara corporatiuni, de aceea ei suntu considerati numai ca carpaci, si acäta numai din causa ca n'au invetiati profesioniile in vre-unu asia numitu tiechu (Zunft), ci le-au invetiati unii dela altii.

Raportulu constata, ca in regimantulu acesta si in ori-care altulu granitiariu ar' folosi fôrte multu existentia de profesionisti onesti si bine instrui, era mai vërtosu rotari, morari, lemnari, croitori, lacatari, olari, cojocari, funari, putinari, mesari, caramidari si zidari, din causa mai vërtosu, ca unele familii, care au pamenturi puçine, nu numai s'ar' sustinea bine cu profesioniile loru, dara ar' potea ajutä inca si pe alte familii prin aceea, ca acestea n'ar' fi silite a-si cumparä dela orasie departate obiectele trebuinciose. Voru mai trece inse ani pana candu fii de granitiari se voru dedä la invetiarea de meserii, din causa ca despre o parte parintii nu-si dau bucuruso pe copii loru la locuri mai departate, era de alt'a ca le lipsescu si banii cari se ceru pentru invetiacei.

Acestu raportu a trecutu la loculu acesta preste o impregiurare cu vederea, care e mai importanta de cätu cele döue piedece aflate in nevoirea si nepotintia parintiloru de granitiari, er' aceea este, ca professionistii neromani din acäta tiéra si anume corporatiunile n'au suferit nici-odata, ca se invetie si romanii professiuni

privilegiate, era privilegiate era mai tóte cete se exercitau pe la orasie, precum s'a observatu si la altu locu.

Sub unu altu punctu raportulu asigura pe consiliul belicu, ca oficiarii regimantului sunt supusi, ascultatori de ordinile mai inalte, precum si ca archivulu regimantului se afla la colonelu asiediatu in camera separata, ca in se lipsesce unu individu care se fia aplicatu anume la archivu, din care causa s'a si luatu unele mesuri pe respunderea colonelului.

Cu ocasiunea acelei revisiuni a regimantului s'a presentat din partea locuitoriloru 408 suplice de coprinsu fôrte variatu. Asia d. e. 17 granitiari cerura ca se-si pota muta casele pe alte locuri mai bune, ceea s'a si intemplatu ori pe unde au permisu impregiurarile si anume pe la locuri pe unde casele erau expuse tare la exundatiuni. Pe airea s'a aflatu case desierte, pentru familiile fugindu de la loculu acel'a le-au parasit cu totulu. — Vre-o 15 granitiari cerura, sau ca se li se faca öresi-care simbria in calitate de corporali, sau ca se fia ajutati in altu modu. Vre-o 25 granitiari se rugasera ca se fia scutiti de servitiulu cordonului primunti, din causa ca unii din ei erau saraci si avéu se-si castige pânea cu munca necurmata; altii erau trupesce neputinciosi. S'a luatu si in privintia acestora cäteva mesuri, dupa-ce au cercetatu cau'a loru insusi generalulu. Vre-o 38 insi s'a rogatu, ca avëndu pamenturi fôrte puçine, se li se mai dea unele, sau se fia stramutati in sessiuni care remasera desierte.

Acäta cau'a se pare a fi fostu inca pe acelu timpu fôrte complicata, mai vërtosu in comun'a militarisata Cugiru, unde preste aceea mai multe locuri erau espuse tare la exundarile apelor, si apoi hotarulu intregu fusese impartit dela inceputu numai in döue sute de sessiuni militarie; dara nu pré lauda pre acesti granitiari pentru sirguintia loru; dice ca suntu si sessiuni góle si déca ar' vré, le-ar' poté luá in arenda platindu numai cete doi florini pe anu.

De altmintrea raportulu adauga, ca in Cugiru fiare sessiune de granitiari avea araturi de cete 9 galete (36 ferdele s'a mertie) de semenatura, trei cara de fenu si vii pentru cete 20 vedre. Acea sessiune nu era multa; se spune in se ca mai tardiu hotarulu intregu se impartise in 300 sessiuni militarie, dara pâna in acelu anu 1776 numai 242 sessiuni erau ocupate de familii, era 58 vacante, si acestea faceau intr'o suma araturi de 522 galete, fénatie de 174 cara de fenu, era vii de 1160 vedre de vinu. Fiindu acele sessiuni góle, se potreau dä in arënda, precum s'a si facutu. Aci era-si se repete, ca Cugirulu este fôrte expusu inundatiunilor, care nimicescu locurile si casele; apoi ca in 1775 au si mai arsu preste 50 de case, asia cätu atunci lipsiau 80 de case in satu; de aceea se si luasera mesuri atatu pentru scutirea pe cätu se pote de inundatiuni, cätu si ca se se faca case mai solide. Le si mai venise in minte, ca dora ar' fi bine ca cele 300 de sessiuni se se reduca la 250.

Cu comun'a Cugiru se occupa raportulu in continuarea sa mai multu de cătu cu Jin'a, dura in decursulu informatiunilor se pare a resulta o contradicere intre colonisarea de două sute si trei sute familii. Noi credem, că din cele ce urmăridă, contradicerea se poate impacă. Locuitorii stravechi din Cugiru n'au voit se ia arme, de aceea raportulu dice limpede, că comun'a Cugiru precum există ea pre atunci, era compusa curatul numai din provincialisti, iobagi, dileri si libertini adusi de pre aerea, intre cari s'au impartit apoi sessiunile la infinitarea companiei. Atunci se decisese asiediarea de 300 familii; raportulu inse adauge, că mai multi locuitori au desertat, in cătu acum lipsiște 58 de familii si existau in realitate numai 242 familii; dar' fiindu-că peste 30 de case arsesera, era altele erau ruinate prin exundatiuni, asia in lipsa de locuintie mai multe familii locuescă că vai de ele pe la altele, pâna cându își voru avea casele lor, caci in realitate in Cugiru existau in acela-si timpu numai 202 case bune de locuitu.

Relativ la reedificarea caselor se descrie o impregiurare érasi interesa, din care ese, că scaunele (districtele) sasesci alu Miercurei si alu Sebesiului erau datore se faca din poterea lor 38 de case bune de locuitu in comun'a Cugiru; dar ambele acele jurisdictiuni tragaau lucrul dintr'unu anu in altulu; corespondentele curgeau intre comand'a suprema si gubernu in acesta causa fără nici unu resultat; de aceea raportulu róga pe supremul consiliu bellicu din Vien'a, că se intervina din nou in afacerea acest'a si apoi restulu caselor cîte ar mai lipsi, se va restaura óresi-cum prin granitiari.

Dara cum vinu acele două jurisdictiuni că se fia obligate a face pentru colonia din Cugiru case noue? Raportulu nu ne spune; noi inse combinându din alte impregiurari ale acelei epoci, suntemu de parere, că dupa ce nici o comuna sasescă nu se incorporase la vre-unu regimentu granitiariu, si dupa-ce locuitorii acelorou două districte mici se intindu cu mosiile loru pâna in frumtariile Munteniei, era lucru firescu că se concurga si ei cu ceva ajutoriu la infinitarea regimentului, care avea intre altele marea missiune de a apară pe toti in contră banditilor si totu-odata in contră ciumei, care cu cătiva ani mai nainte decimase mai multe comune ardelene.

Raportulu nu crede că se voru mai află colonisti pentru Cugiru, că sè se impleinscă numerulu de 300 familii, ba din contra se teme că de o camdata se nu se impucinedie, si acest'a dintr'o impregiurare mai multu de cătu curioasa. Cu ocasiunea revisiunei facute in Cugiru fruntasii comunei se presentara cu plânsórea, că la ei se intempla furturi dese de vite si de alte obiecte, in cătu reclamatiunile nu mai voru se incetedie, era cauza aceloru furturi o asta ei in acea imprejurare, că cu ocasiunea colonisarei s'aru fi asiediatu intre ei si vre-o 18 familii, cumu amu dice pe romanesce, némuri de hoti, ai caroru membri ar' fi furi de profesiune; deci fruntasii se róga, că dupa-ce acei furi au fostu pedepsiti forte desu si cătu se poate de aspru, mai bine se fia scosi cu totulu din comuna.

Raportulu observa, că dupa-ce comun'a e situata in munti si intre paduri, nu-se pré pote miră de atătea furturi, crede inse că dupa-ce s'ar fixă numerulu familielor la 250 si din restulu hotarului s'ar mai adauge la fia-care cev'a araturi si fenatii, inca si locu de vii, atunci furturile s'ar mai impucină, mai vîrtosu daca ómenii si-ar face si grajduri bune pentru vite, că se fia mai scutite de furi.

Raportulu mai ese in privint'a caselor din Cugiru inca si cu opiniunea, că dupa-ce jurisdictiunile din Miercurea si Sebesiu tăndalescu atătu de multu cu restaurarea acelor case, auctoritatea suprema militara se dea ordinu, că acele case se le faca chiar' militarii pentru plata numerata in bani, era sumele necesarie se se ia că unu imprumutu din acelu fondu militariu, in care au se intre dela auctoritatile civili ale tierei in fie-care anu cîte 800 fl., pâna cându tóte cuartirele oficiarilor regimentului voru fi edificate; caci la sum'a acest'a s'a obligatu provinci'a Transilvani'a; dupa aceea védia guvernului cum va scôte banii dela miercureni si sebesieni; destulu atăta, că o resolutiune preainalta suna in sensul acest'a, era tiér'a s'a obligatu a numeră acele sume.

Treidieci si unulu de granitiari au suplicat, că se fia scosi din statulu militariu, se reentre éra intre provincialisti in comunele de unde se stramutasera. Unii dintre ei se provocau la privilegiul loru nobilitariu. Pe tóte acele suplice s'a datu resolutiunea negativa, afara numai de a unui Antonie Para, care era de 30 de ani si servia in calitate de cancelist la comitatul in Dev'a, era de o constitutiune trupescă pré delicata, ne-apta pentru servitulu militariu, avea inse doi frati carii erau totu granitiari; preste acest'a elu renuntiase la tóte drepturile ce ar' avea că granitiariu; asia se propune dimissiuna lui definitiva.*)

Mai erau alti 10 granitiari, totu ómeni inaintati in etate, anume unulu de 83 de ani, altulu de 76, 4 insi trecuti de 60. Acest'i toti au fostu recunoscuti, cum se dice de real-invalidi si numai unulu de semi-invalidi; deci se propune că la rogarea loru se fia scosi cu totulu din regimentu cu atăta mai vîrtosu, că au documentat cu totii, că daca se voru intórce la comunele de unde venisera, au din ce se traiésca in restulu vietiei loru; de aceea si renuntia cu totulu la possesiunea sessiunilor granitiarie.

La loculu alu 6-lea vinu suplicele dela 46 granitiari, carii ceru toti că se fia visitati si trecuti la class'a de realinvalidi sau semi-invalidi. Unora li s'a implinitu dorint'i'a, altora nu.

La loculu alu 7-lea vinu alti 21 suplicantii, carii toti se róga se li se dea voia a se preoti. La cei mai multi dintre acest'i li s'a respunsu, că de o cam-data regimentulu are preoti destui, era in casu de vre-o vacantia va fi intrebatu episcopulu unitu, nu cumva are

*) Unu membru din famili'a Para era pe la inceputul acestui seculu parochu si protopopu in dieces'a Blasiului, precum se poate află din archivu. Astazi acea familia este magiarisata.

elu preoti supernumerari; intr'aceea li s'a datu aceloru candidati ordinu strictu, că se-si védia cu totu de adinsulu de servitiulu loru militariu, se se adopere a se face suboficiari, prin care inca potu dá proba mai buna, daca suntu cuaſificati si pentru preotie.

Au fostu in adeveru destule exemple in ambele regimenter romanesci in periodulu de vre-o 90 de ani, că din suboficiari au ajunsu cátiv'a la statulu preotiescu.

Siesesprediece granitiari au cerutu, că se li se restitue mosiile pe care le cultivasera inainte de a desertá, caci apoi s'au intorsu érasi la regimentu. Acestora li se respunse, că exista regulamente stricte, in poterea caror'a casele si mosiile, cum si vitele desertorilor se pastréia cátie unu anu si o di, éra déca desertorii nu se intorcu in acelu terminu, tóta avereia loru trece in proprietatea erariului militariu, si respective la asia numitulu „fond u de provente“; casele si mosiile se impartu dupa impregiurari la alti granitiari conscrisii din nou, sau la fii de granitiari inrolati preste numerulu primitiv; dar' apoi desertorilor intorsi mai tardiu li se dedéu alte case si sessiuni, déca erau góle.

Siesesprediece suplicantii au cerutu, că se fia desdaunati pentru mosiile pe care le avusera in comunele de unde au fostu stramutati la regimentu, si cu acea ocasiune li s'au luatu. Acesti suplicantii erau parte mare nobili si asia numiti „boieri“. Acestora li se recunósce dreptatea cererei loru; dar' nu se recunósce fostilor iobagi si dileri, de-si unii documentau că nu numai ei, ci si parintii si mosii loru au locuitu totu in acele case si au cultivat ucele-si locuri. Acestora li s'a respunsu, că domnii feudali au si pusu mán'a pe acele mosii in-data-ce dènsii s'au militarisatu; de altcum adauge raportulu, că acei fostu iobagi si dileri in calitatea loru de granitiari au capatatu alte mosii spre folosire si proprietate pentru ei si copii de copiil loru, cu deosebite libertati eminente*).

Alti 13 granitiari cereau, că in calitatea loru de nobili se fia scutiti de contributiuni, de greutatile comunali si de transportu de lemn pentru domnii oficiari superioiri si pentru suboficiarii straini. In acésta causa comunitatile Racasdi'a, Hasdate si Pesteziulu suplicasera chiar' si la Maiestatea Sa. S'au facutu cercetari lungi atàtu in comitatulu Hunedórei, cátu si in districtulu Fagarasiului; au urmatu corespondentie cu gubernulu; dar' in fine s'au aflatu, că tocma acei carii cereau scutirile, nu erau nobili de cei privilegiati, sau cum se numiau si in stilulu oficialu „nobiles immunes“, ci erau numai „nobiles unius sessionis“. Preste acésta caus'a loru nobilitara apucase a fi regulata bine reu, in-data la infiintarea regimentului; se pare inse că ei atunci tacusera. Se mai observa anume despre comunele: Baiesci, Galati si Netotu, că nu li-se cuvine se céra scutire pàna si dela afacerile comunali; de altcum ei au

juratu că voru ascultá si se voru supune la tóte ordini si regulamentele militari.

Doisprediece suplicantii, anume si din satulu Silvassiulu de susu in comitatulu Hunedórei, éra-si in poterea privilegielor nobilitarie cereau schimbari in legea de „hereditate“, si că granitiari inca se si pótá impari sessiunile intre heredi. Se intielege că li s'a datu resolutiunea negativa, că sessiunile militari nu se potu impari; éra daca au ceva de mostenitu dela consangeni provinciali, acelu dreptu li se recunósce si li se promite, că in casuri de asia, auctoritatile militari le voru stá intr'ajutoriu in totu modulu.

Totu sub acestu punctu urmédia o lunga descripsiune a interesantului procesu pentru dreptulu de cărciumaritu alu boierilor si nobililor din comunele Porumbaculu de susu si de josu, si Scoreiu, apoi si Arpasiulu cu tesaurariatulu tierei, carele se incercase a rapi vechiulu dreptu de cărciumaritu alu boierilor si nobililor din districtulu Fagarasiului si mai de aprope din aci numitele comune. Acei boieri documentara, că ei au avutu din timpuri nepomenite dreptu de cărciumaritu preste totu anulu, éra fisculu fsi cástigase numai privilegiulu de a pune si elu pe la Craciunu, la Pasci si la Rosalii cu totulu 6 buti de vinu, éra in Scoreiu numai trei si mai tardiu numai dòue spre vèndiare din partea fiscului, éra déca satenii n'ar' bé acele vinuri, se fia detori a plati de fia-care bute cátie 10 fl. Pre cátu au domnitu in acele fiscalitati contes'a Catarin'a Bethlen, acele beuturi erau mai de suferitu; éra dupa-ce fiscalitatatile au fostu administrate prin provisorii fiscali, se puneau vinurile cele mai rele si certele nu mai incetau. Asia boierii militarisati au cerutu ajutoriu dela regimentu, că acela se binevoiesca a interveni pe calea sa la guvernulu tierei, si prin acésta la tesaurariatu.

Regimentulu le-a cerutu documente; ómenii inse spusera verde, că nu mai cutédia se le dea din màna, pentru-că se temu se nu le piéra érasi. Dara sarmanii ómenii nici n'au potutu produce documente mai vechi, decàtu unu decretu gubernialu de dñ Clusiu 16 Iuniu 1723, si altulu de dato Sibiu 18 Dec. 1751, prin care dòue decrete li se recunoscera dreptulu loru, de si ceva-si intunecatu. Se mai provoca bietii ómeni si la unu extractu din urbariulu imperatului Carolu VI. dela 1726. Dar' in fine fisculu sau tesaurariatulu prin provisorii sei totu a esitu pe deasupr'a. In acele timpuri grafii Gavrilu Bethlen si Nicolae Bethlen tîneau in arènda dominiile fiscali, anume: dominiulu numitul alu Porumbacului; provisorulu loru deschisese cărcium'a in Porumbaculu de josu, apoi sparsese o bute cu vinu a unui boieriu anume George Silc'a, pe care inse grafulu N. Bethlen au aflatu cu cale a ilu plati. Procesulu a cursu o serie de ani si pe timpulu acestei revisiuni din 1777 inca nu esise nici la unu capatâu.

Siepte suplicantii, ale caroru averi fusesera nimicite prin focu, se róga pentru desdaunare. Generalulu le respunde, că in acésta tiéra desdaunarea pentru nenorociri prin focu stá numai in ertarea contributiunei pe doi

*) Darnach in den Militär-Ortschaften andere zur Benützung und zum Eigenthum für Kind und Kindes-Kinder mit ganz besonderen und vorzüglichen Freiheiten als ein Aequivalent überkommen hätten. Vedi pe col'a 19 pag. 4.

celu multu pe trei ani, care inse nu face mai multu decât vre-o 6 florini; numai pe Ioanu Poplaceanu din Orlatu, care arses de două ori si avea 6 prunci, fiu recomanda, că se i se dea o anticipatiune si se o platésca in cátiv'a ani.

Nóue suplicantii ceru că se li se dea ajutoriu intru recastigarea averiloru furate. Pe atunci mai existá in Transilvani'a o lege, dupa care se luá urm'a hotiloru dintr'o comuna in alt'a, si comun'a intru care se pierdea urm'a, erá datóre că sau se prinda pe hotiu, sau se platésca daun'a prin repartitiune. Raportulu inse observa, că acésta mesura nu se pót aplicá in acestu regimentu asia de risipitu. Dar' granitarii din Cugiru au esitú éra-si cu rogatiunea, că 24 de individi cunoscuti de furi se fia scosi cu unu modu óre-care din satului loru; generalulu inse le observa, că aceea ar' fi o mesura pericolósa, că-ci hoti de acei'a ar' fi in stare se puie si focu spre a-si resbuná.

Sub punctulu alu 14-lea suntu memorati 142 de suplicantii in cause fórte diferite, precum procese pentru datorii, pentru servitiulu de cordonu fórte greu, pentru cástigare de paduri, impàrtielii, pretensiuni de ale nobililoru, despre carii se dice, că ei pentru cát-e-unu petecu de locu pórta procese pe la tribunalele comitatelor, apelédia la gubernu si de acolo la Vien'a. La tribunalele comitatelor e nespusu de greu a scóte vre-o sententia de judecata; asia procesele curgu cu anii si familiile se rui-nédia. In cause de acestea generalulu obliga pe regimentu si pe comandanții batalionelor, că luându in ajutoriu pe auditori sau procuratori, inainte de a lasá pe granitarii că se se incurce in procese, se examinedie ei insii natur'a causei loru, éra daca s'ar' prevedea că nu voru scóte nimicu la cale, se-i invetie cum voru sci mai bine, indemnandu-i că sau se faca pace intre sine, sau in casuri bagatele se se lase de ori-ce procesu, că se nu piérdia neasemeniatu mai multu. In casu cándu comandanții si procuratorii ar' vedea, că pàrtile au dreptu se intente procesu pe la tribunale, asia numite „Tabulae continuae,” atunci se le dea tot u de a un'a cát-e o scrisóre de recomandare. Va cunósce ori-cine, că acésta erá o mesura in adeveru parintiesca luata in favórea granitariiloru façia cu tribunalele feudali, adeca nemesisci dela comitate.

Mai vine o suplica a preotului unitu anume Pop'a Radu Cândea, din comun'a Racoviti'a, care se rogase că regimentulu se se indure a mijloci primirea fililoru sei Domitianu si Antonie in etate de 10 si de 9 ani in asia numitulu Retrangementu, adeca institutu de orfani intemeiatu de imperatés'a Mari'a Theresi'a. Preotulu doriá că pruncii sei se invetie acolo limb'a germana. Regimentulu cérra se-lu ajute; dara prodirectorulu institutului respunde, că acelu institutu este destinat nu mai pentru provincialisti, éra din fondurile militari si granitarii nu i s'au datu nimicu că ajutoriu, pentru că se pót fi primiti si pruncii de militari, éra plat'a pe unu anu erá 30 de fl. Asia generalulu recomanda suplic'a popii la consiliulu supremu din Vien'a.

Dela pag. 25 inainte e tractata starea orfaniloru regimentului intr'unu modu, precum inainte cu o suta si mai bine de ani abia se va fi vèdiutu la vre-o alta classa de ómeni din acésta tiéra, nici chiar' la a nobilloru privilegiati. S'au luatu adeca tóte mesurile, că se se asigure avereia pupililoru in tóte companiile.

In acea revisiune se aflasera in regimentulu I. 114 orfani si orfane fără tata si mama, éra 208 cari aveau numai mama, cu totii 322 orfani, din cari 206 erau baieti si 116 fetitie. Cei mai multi erau in Dragusiu, adeca 18 baieti si 12 fete, fără nici o avere; apoi in Livadi'a 23 baieti si 9 fete éra-si fără nici o avere; in Vistea de josu 10 baieti si 8 fete. Capitalulu intregu alu aceloru 322 orfani erá evaluat la 1106 fl. 43 $\frac{1}{2}$ cr. in moned'a de atunci, din care suma erá preste putintia a sustiné pe atâti orfani; dar cei fara parinti erau dati la tutori, carii erau obligati a cultivá sesiunea si din venitulu ei a-i sustiné; éra cei cari aveau mame, erau lasati in grij'a acestor'a. Capitalulu erá elocat cu 5—6%. Dar' si in privint'a orfaniloru regimentulu avea multe greutati cu auctoritatile provinciali.

Plàtile si simbriile. Oficiarii își primiau plàtile loru la fia-care luna, si nu li se subtragea nimicu, că-ci de si uniformele se comandanți pentru mai multi dintr'odata si li se transpuneau, dar' n'aveau se platésca comptantu, ci li se considerá că o anticipatiune. Acestu metodu a fostu apoi strinsu opritu.

Suboficiarii si scutitii își trageau simbriile la jumetate de luna si nu li se subtragea nimicu, decât numai ce avea se platésca pentru montur'a noua. Soldatiloru granitari nu li se dá nici o simbrie pre cátu timpu sta-teau in comuna, decât numai cându erau trimisi la cordonu pe munti, atunci li se acordau cát 4 cr. pe dì. Ostasii comandanți la cordóne avéu se stea acolo cát e jumetate de luna; diu'a in care se intorcea nu li se platea.

Din banii primiti pentru servitiulu de cordonu li se subtragea cát 15 sau si numai 10 cr., din care se adunau sumele pentru cástigarea monturei.

O dì de marsiu la cordonu se computá cu 4 óre in regimentulu alu II-a, prin urmare la multe cordóne departate tare in munti, li se computau cát 3 díle, din care un'a nu se platea. La regimentulu I. nu erá nici o regula cát 6 óre se se compute pe dì, ci diu'a diferia fórte de 6 pâna la 8 si 10 óre, socotindu-se numai că o dì de marsiu; éra déca distanț'a erá de 15, 18 si 20 de óre, li se computau cát 2 díle, dar' numai un'a li se platea. Aci se vede nedreptatea ce se facea regimentului I.; de aceea si in raportu se cere o indreptare.

Afacerile economice ale regimentului.

Sub acésta rubrica se cuprindu urmatóriile puncte conformu unui decretu din 24 Aprilie 1773:

1. Modulu conscriptiunei inainte de revisiune. (Musterung).
2. Contributiunea.
3. Cass'a granitariiloru, contabilitatea si control'a.

4. Fondul de provente, adica veniturile comune ale regimentului sau cass'a alodiala.
5. Magazinul de cerealii.
6. Economia granitiarilor, puscile, baionetele si sabiile.
7. Pielaria, munitiune, castigarea de recuisite belice si de montura.
8. Edificarea cuartirilor pentru oficieri.

(Va urmă.)

Din anticitatile Egiptului.

(Etnografi'a; vieti'a sociala, juridica si politica).

(Fine.)

III.

Se vorbim ceva despre religiunea Egiptenilor! A vorbi despre nascerea religiunei la poporale etnice, aru insemnă pentru asta-data a ne cufunda in filosofia cea mai profunda a spiritului omenescu. Si apoi cându omulu aru petrunde bine in ideea popóraloru etnice despre divinitate, precum si in nascerea acelei idei, atunci nu s'aru indoí nimicu despre misteriile religiunei christiane. — Dar noi vomu vorbí forte puçinu aci numai de form'a si colórea religiunei egiptene; căci religiunea in anticitate nu numai la poporulu egypteanu, ci la tóte poporale au avutu influintia mare. Puternica a fostu religiunea in tóte tempurile pentru conservarea individualitatii nationale si poternica este ea pâna adi, déca spiritulu si form'a ei mistica nu se transforma si corumpe prin saduchei si farisei façarnici. Cându religiunea isi perde classitatea sa antica, cându ea incepe a seraci in ceremoniile ei mistice si incantatore pentru sufletulu celor ce o profesédia, atunci acei ce o profesédia simtu o reçela catra ea, ér' credit'ia si sperant'ia in venitoriulu si individualitatea loru decresce. Fie-ce religiune are insusirile si caracterele sale, cari representa apoi insusirile psichice ale creditiosilor si cari insusiri ne dau oglind'a poterei sufletesci si vivifice a ori-carui poporu. Religiunea mohamedana cu insusirile ei, ne da icóna mohamedanului; éra religiunea judaica, ne arata si astadi pre Judeulu din Palestin'a. — E poternica religiunea că insusi Ddieu; si celu ce nu are religiune, e unu omu mortu, căci Cicerone spune, ca poporulu trebuie se simtia in sine ceva sublimu si misticu, ce ilu ridică preste lumea materiale. E o axioma cunoscuta, ca poporu fara limba nu pote esista, si totusi vedemu cumu Iudeii nu mai vorbescu limb'a loru nationale si limb'a parintiloru loru; s'a stinsu acea limba de multu si numai cartile loru rituale o mai conserva; jargonulu loru e in fondu „germanu“; puçine cuvinte, dara si acelea corupte, se afla adi in acelu jargonu, din evreic'a pura si antica, si totusi ei de si n'au limba, subsista si adi că poporu cu propri'a individualitate preste totu paméntulu. Da, ei subsista, căci religiunea loru, cu insusirile si datinile ei, pre Judeulu de adi ilu arata lumei Iudeu descendinte din semént'ia lui Avramu. Éta puterea religiu-

nei. — Si pana cându poporulu românua va fia lipituz de religiunea sa parintiesca cu măni si petioare si nu valasa a se conrupe spiritulu maretii alu acelei religiuni prin filosofi numai cu gur'a, si pâna cându poporulu maretii daco-românua vă aperă si tinea legea sa românesca, pâna atunci elu nu va peri, căci Ddieu si religiunea suntu mai tari decât tóte vicisitudinile timpiloru nebuni! . . .

Dara se lasamu acestea de o-camdata si se vorbim cuçinu de form'a religiunei egiptene:

Pre cătu de tare au fostu admirati Egiptenii pentru legislatiunea loru prudinta, pre atătu au fostu admirati ei pentru zelulu celu mare ce-lu avéu pentru servitiulu divinu alu religiunei loru naturale si politeistice. Servitiulu divinu la Egipteni e atătu de vechiu, cătu Grecii dicu, ca ei au luat u tóte ornamentele si lucrurile cultului divinu, precum si mai tóte numele dieiloru dela Egipteni. Ei dicu ca Egiptenii au fostu cei dintăiu, cari au aflatu ceremoniile, altariale, icónele si templele cultului divinu. Si intru adeveru Egiptenii avéu unu numeru mare de diei de tota panur'a, dintre cari Osiris et Isis, Sórele si Lun'a erau dieitatile principale si erau onorati in totu Egiptulu¹⁾. Ei mai adorau pre Joie, pre Vulcanu, pre Ceres, pre Oceanu si pre Minerv'a si mai avéu apoi si dieitatii de midiulocu. (Semidie), ce deveniau astu-feliu prin canonisarea dupa mórté (apoteosein) alu eroiloru si omeniloru mari), p. e. la Romani, Romulu sub numele de Quirinu. Numele unoru dintre ei era unulu si acelasius cu numele dieiloru mari, pr. *Saturn, Rea, Jupiter*²⁾ Vest'a, Mercuru, Pan, etc. Unii dicu ca Osiris fu numitu mai inainte Seraphis, alu carui frate Typhon erá dieitatea Infernului (Plutone). —

De si Egiptenii erau politeisti, totusi in fondu ei erau teisti, că-ci in fapta ei avéu unu singuru Ddieu superioru, că creatoriu si reginte alu lumiei, si pre acestu Dieu 'lu numiau Osiris. In templulu acestui Dieu, in Sais se vedeu urmatorele litere: „Eu suntu totulu, ce a fostu, ce este si ce va fi! "³⁾ (Iehov'a). Éra in Capu'a se cetiá asia: „Tie, care tu unulu si totulu esti, Dietia Iside! "⁴⁾ In urma politeismulu a degeneratu la plebea obscura in unu feticismu grosu si in o zoolatria netrebica. Aiulu si cép'a le adorau că pre simbolele dieitatiloru si le ridicau temple. Animalele erau in sum'a adorare la egipteni; erau tienuturi intregi consacrati loru, din ale caroru venituri se intretineea acelea animale. Pisicele, taurulu Apis, crocodilulu etc. se nutriau cu cele mai gustóse bucate; p. ex. cu măncare din flori ferte in lapte, copturi cu mnére si carne de gásca. Egipténulu culcă pisic'a in patulu seu pre covóra si perini de purpura si o numia dormitórea mea! Cându muria o pisica, mai multu se ingrigia Egypteanulu de conductulu ei, de

¹⁾ Plutarchus de Iside et Osyrise. Cf. si Iablonsky, Pantheon Aegyptiorum.

²⁾ Plutarchus de Iside et Osyr. p. 354.

³⁾ Cudworth systema Intel. et Coel. p. 407 et 408.

⁴⁾ Plutarch ibid.

cătu cumu s'aru fi ingrigitu de conductulu fiului seu. Cându unu omu omoriá o pisica cu yoia, erá pedepsitu cu mórte; ér' déca fara voie o omoria, atunci preotulu celu mare ilu anatemisá. Diodoru ne da unu exemplu, la care dice că a fostu elu cu capulu lui de față.¹⁾ Unu Romanu din nebogare de séma a datu de necasu in drumu, că a omorit o pisica. Se vedi, indata plebea au alergatu la cas'a lui; si nici politia ce a alergatu, nici fric'a de Romani nu a pututu se scape pre acelu nefericitu din man'a plebei inversiunate, ce l'a ucis cu petrii si cu lemn. Atât de mare a fostu fanatismulu religiosu asupr'a animaleloru in acestu poporu! Cându moria Apisulu, totu Egiptulu imbracá doliulu si conductulu seu erá mai pomposu decât alu regelui. Feticismulu si Zoolatri'a Egipteniloru multi o esplica in varie moduri. Suntu mai cu séma trei pareri. Filosofii de pre atunci au disu, că adoratiunea animaleloru si a lucruriloru neinsufletite nu se refere la aceleia, ci la dieitatile, la cari suntu dedicate si pre care le simbolizédia acele animale si lucruri, d. e. falconulu e simbolulu lui Osiris, precum vulturulu erá simbolulu lui Ioie dintre paseri pentru sborulu seu inaltu. Crocodilulu ce nu are limba singuru dintre animale, éra este simbolulu dieului ce e spiritu si e lipsitu de membre.

Ceremoniile funebre si sacrificiile representau ceva barbaru si fiorosu. P. ess. cându serbau serbatorile lui Isis, atunci cei ce erau de față se infigéu cu pumnale in pieptu si in fóle²⁾. Cându scade lun'a séu cându erá intunecime de luna, Egiptenii aruncau sageti spre luna, că se omóre pre spiritulu reu ce mâncă lun'a numitu de ei „kaba“, buna minte cumu facura si ostasii de rëndu turcesci pre câmpiiile Bulgariei in o nópte cându se intunecase lun'a acum'a nu de multu, in resbelulu romanoruso-turcu din a. 1877—8.

Egiptenii aveau si peregrinari sacre, p. es. la serbatorea Dianei in Bubatis peregrinau pâna la 700,000 ómeni fara copii si prunci.

Cându sacrificau, erá datina că preotulu se-si puna mân'a pre animalulu pre care-lu sacrificá. Si acést'a datina, dupa cumu scimu din istoria sacra, o avea si preotii ovreesci. Despre Egiptenii cei mai vechi se dice că ei sacrificau si ómeni.

IV.

Egiptenii au fostu primii, cari au dedicatu fia-care luna si dí unui dieu, prin ce ei profetiau venitoriulu fia-cărui omu, intrebându-lu numai că in ce luna si dí s'a nascutu, buna-óra cum pascalescu si astadi unii cantori betrani din calindariulu celu facutu pre 40 si 100 de ani. Asia Egiptenii au fostu primii, cari au avutu si oracle. Ma chiar' si oraclele cele mai renumite dela Dodon'a si din Delfi 'si aveau originea la Egipteni. Cele mai celebre oracle la Egipteni fura celu dela Laton'a in cetatea Butus si mai tardiu oraclulu lui Seraphis in Aleșandria. Animalele săntite că Apisulu, capr'a, leulu,

crocodilulu inca 'si aveau oraclele loru. Cându se cerea svatu de la Apis, atunci se bagá bine de séma, in care camera va intrá Apisulu. Erau adeca dóue camere, un'a se considerá de preyestitóre pentru unu semnu reu, ér' alt'a de bunu auguriu. Déca Apisulu intrá in camer'a considerata de unu auguriu fatalu si funestu, omulu se departá suparatu, ér' déca taurulu intrá in cea de bunu auguriu, intrebatoriulu de svatu se departá multiumitu si veselu. Sau i-se punea taurului si nutrementu inainte, déca se intindea la elu se-lu mânce, erá bine, déca nu, erá reu.

Cea mai mare grija pentru Egipteni erá crescerea filoru loru. Ei fi cresceau forte simplu si i nutriau cu cele mai simple bucate, pâna in etatea adolescentiei ei amblau goli si estu modu parintii pre vestimente nu spesau mai nimic'a. Preotii fi inveriau dóue spetie de litere; adeca: literele dise sănse, si cele comune sau civile. Ei inveriau in scóla numai atât'a, cătu se pôta pune incepitu vietiei loru practice. Music'a si gimnastic'a sau alergatur'a in circus nu o inveriau copii egipteni niciodata, că-ci music'a nu numai se considerá că nefolositóre, ci totu-un'a data că daunósa, dicendu, că rapesc curagiul omului si-lu face femeieticu; ér' gimnastic'a o vituperau că cev'a periculosu pentru omu¹⁾....

Egiptenii preste totu se nutriau cu pesci si cu alte animale afara de cele sacrate dieiloru. Locuitorii morasciniloru mâncau mai multu ierburi. Carnea de porcu, că si la Iudei, in totu Egiptulu erá privita că cev a necuratu si intemplându-se din fatalitate, că unu Egipteanu se se fia numai atinsu de unu porcu, indata aruncându-si vestimentulu de pre elu, se aruncá in riu si se spalá tota diu'a. De aceea porcarii erau cei mai urgisiti Egipteniloru. Erá pentru Egipteni mare necasu cându mâncau pâne de ordiu; ei se nutriau cu pâne de farina forte fina si alba, numita de unii Olyra sau Zea, sau de germani si anglii Spelz. Beutur'a principală a loru erá ap'a de Nilu, carea face pre omu forte grasu si carea nu se dá niciodata Apisului, că se nu fia pré trândavu. Vinulu Egipteniloru erá facutu²⁾ de ordiu. Si astadi Nemtii ar' trebui se multiamésca Egipteniloru numai, că potu bê cu asia pofta beutur'a loru numita bere. E caracteristicu forte, că Egiptenii totu-deau'a dupa cina dupa-ce se saturau cum se cade, aducéu o icóna, pre carea erá zugravitu unu omu mortu, sau aducéu intru adeveru chiaru unu omu mortu, pe care 'lu portá pre la toti mesenii unu omu, care dicea la fia-care: „Privesce pre acest'a si fii veselu, că-ci ce e acest'a, vei fi si tu, déca vei mori!“³⁾ Ei iubiáu forte curatieni'a si nu siedéu cu straini la mésa, căci pe straini i tinéu de necurati (Moisi). Pentru curatienia multi d'intre Egipteni se castrau.

Vestimentele Egipteniloru erau: a) unu vestimentu de pânsa, si b) preste acest'a unulu de lana; dar' in

¹⁾ Diodor, L. I. c. 81, 199.

²⁾ Herod. L. II. c. 36 et 37. cf. Celsius Hierobot. T. II. et Memoires des Missions dans l'Egypt. V. II. p. 13.

³⁾ Herodotu II. c. 77. cf. cu capu 37 et 60; Lucianus de luctu c. 21. Sil. de bell. Punico c. XIII. p. 476 sqq.

¹⁾ Diodoru L. I. c. 83 sqq.

²⁾ Herodotu L. II. c. 40 et 41 sqq.

templu nu era iertatui Egipceanului a merge cu acestu vestmîntu supr'apusu de lâna. Locuintiele loru erau fîrte simple; ei locuiau d'inpreuna cu animalele¹⁾. Femeile egiptene mergéu la drumu cu caravanele, ér' barbatii remânéu acasa, unde torc u, ties u si fac u alte lureruri femeiesci.

Dupa cum ne spune Herodotu, Egiptenii cred u f rte in memorirea sufletului si opinau, că sufletulu in decursu de trei mii de ani continuu peregrin d a prin t ote animalele de pre uscatu si apa; estu-modu ei pun u pondu pre locuintiele mortilor, ´er' cele de pre pam ntu le considerau numai că ospetarii de pre o di pre alt'a. Si cine dice că nu au avutu dreptu? ! ..

V.

Vomu omite aci inbalsamarea cadavrelor, căci acest'a nu e lucru asia secretu. Asemenea si mumiele; si vomu scrie c atev'a despre morm ntele egiptene.

Morm ntele egiptene erau nescari boltituri taiate afundu in stânca, facute cu multa diligentia si spese; si ele suntu numite de calatorii orientali cu numele de catacombe (sapaturi sub....) sau „fant ane de mumie.“ Intrarea in ele se face prin o apertura f rte mica si angusta, dela carea se incepu trepte, ce scob ra pâna la mumie; ´er' mumi'a e pusa pe unu scaunu taiatu in stânca si are la capu tipulu unui ddieu, ´er' la petioare tipulu unei paseri. Pre pareti se vedu deosebite figuri hieroglifice, cari p te facu biografi'a defunctului. Pre scaunulu unde e asiediata mumi'a, e scrisu numele ei; afara de acést'a se mai vedu o multime de scrisori si pre pam ntu. Asia suntu facute morm nturile vechilor Egipteni! ...

VI.

Déca Egiptenii suntu celu mai vechiu poporu si déca Egiptenii au formatu celu mai vechiu statu cu constitutiune si jurisprudentia, si déca in tiér'a Egipului a resarit u civilisatiunea mai ant nui, cu care civilisatiune s'au adaptat si alte popóra, se intielege de sine, că at tu constitutiunea loru buna, c tu si civilisatiunea loru au presupusu intieleptiune si sciintia, că-ci e lamurit si demonstrat pre deplinu, c a poporulu barbaru nice-odata nu e capace si nice nu vr  se fia capace de adeverat'a constitutiune, că-ci lui i lipsesce civilisatiunea adeverata, ´er' civilisatiune nu se dă fara sciintia, moralitate si humanitate. Unu poporu barbaru, fara cultur'a inimei, fara educatiune morale, nice-odata nu va fi aplecatu spre constitutiune si libertate; elu va inclin  sau spre anarchia, sau oligarchia si despotismu, că-ci barbar'i'a nu sufere egalitate si ecuilibru constitutionale. Barbar'i'a se bas dia pre axiom'a: „Forti'a prim d a dreptulu“, sau pre cuvintele lui Brennus: „Dreptulu ilu portu in ascutitulu sabiei;“ sau pre cuvintele lui Atil'a: „Eu sum biciul lui Ddieu, cu care bicuiescu popóra si tieri!“ ...

Regele Egipului ce e dreptu, „era rege“, dar' in afacerile statului votulu lui era egale cu votulu con-

siliariloru sei, cari erau preoti betr ni si cari formau  resi-cum ministeriulu tierei. Afara de aceea cei 30 Judi ai justitiei (curi'a reg sca) erau alesi dintre ómenii cei mai probati, esperti si drepti. Acestia se alegeau dupa voturile cetatienilor din trei cet ati mai de frunte ale Egipului. Acei 30 judecatori formau senatulu celu mai gravu, ei erau că gerusi'a si areopagulu elinu. In judecata erau pre c tu de drepti pre at tu si de se-veri; de poterea justitiei nu era scutitu nimenea, ´er' legile erau observate de acesti Judi asia de tare, inc tu, c ndu audiau numai cuv ntulu „lege“, se prosterneau c tra pam ntu. Din acea cau a egiptenii opinau, că acesti Judi ai justitiei judeca mereu dupa m rte la o m sa cu Osiris v. Seraphis. Cum amu mai disu inca, legea in genere la poporele orientale era s anta si poporele erau chiaru fanaticice in iubirea si observarea legei. „Noi lege avemu si dupa lege trebuie se se judece!“ strigara si Iudeii cându au prinsu pre Iis su Christosu. Poporele orientali pre celu ce nu observă legea, ilu urgisiau si-lu omoriau cu pietrii. Iudeii nu odata strigara asupr'a lui Christosu: „că acest'a ne strica legea!“ Caus'a că poporele orientale observau legea cu unu asia fanaticismu este, că legislatorii orientali t ote legile dic u a fi date de Dieulu aceloru popora; ei scriau legile in o carte si cartea aceea formă apoi s ant'a scriptura a loru. Estu-modu legile profane erau totu-odata si legi domnedieesci. Si aci e caus'a, pentru ce orientalii observau legile cu unu asia mare fanaticismu.

Av ndu Egiptenii dara constitutiune, legi si religiune inca din timpurile cele mai obscure ale omenimei, prea firesce că ei au avutu si sciintia si artea cea mai vechia. Egiptenii au fostu aflatorii celoru mai multe si mai folositore scientie si arti; si ei au fostu renumiti in tempurile cele mai vechi (inainte de belulu trojanu, inainte de Moisi) pentru scientia si intieleptiunea sau filosofia loru. C -ci despre Moisi se dice, c a elu a fostu initiatu in tóte misteriile Egiptenilor. — Traditiunea ovreica ne spune, că Egiptenii prin magi'a loru au facutu si ei din toiagele loru sierpi inaintea lui Moisi; si Moisi numai prin aceea i-a intrecutu, că elu din toiagulu facutu sierpe, ´er' a facututoiagu, apuc ndu sierpele de c da, ceea ce Egiptenii nu au potutu.¹⁾. S ant'a scriptura ne spune si ea, că Egiptenii imitau multe din pedepsele date de Iehov'a preste tier'a Egipului. Totu traditiunea vechia a vechilor Iudei ne spune, că Solomonu a invetiatu limb'a paseriloru dela preoti refugiatii din Egipu in Palestin'a.²⁾ Precum in anticitate sufletulu poporalor striga neincetatu dupa unu ce misteriosu si inaltu; dupa cum sufletulu omenimei pre atunci inset  pentru cunoscerea fintiei supreme a lui Ddieu, estu-modu acelu sufletu era aplecatu spre unu ce misteriosu, magicu si poeticu. Orientalulu c nt  prin versurile sale pre Ddieu necunoscutu si totu prin versurile sale si espunea dorerea sufletului seu pentru necunoscerea acelui Dom-

¹⁾ Magie der Aegipter v. Rabi Gonech; Moscau 1719.

²⁾ Ibid.

nedieu. Poporulu se rogă înaintea idolului, dar totuși susținutul său își spunea, că acela idol nu-i poate ajuta nimicu. Cu cătă susținutul omului oriental simțea mai tare lipsa de a cunoaște pre Ddieu celu adeverat, cu atâtă se deosebă în elu mai multu „dorulu“ și focul susținutui: cu atâtă devenea elu prin dorulu și focul înimii sale mai melancolicu, originalu și poeticu. Éta nascerea și spiritulu poesiei orientale; éta poterea fantasiei la omului oriental...

Si precum la cei vechi tōte artele și scientiele se presupuneau că 'si au originea si sorgintea de la vre-unu dieu óre-care, estu-modu atribuira si Egiptenii sciintia' si inteleptiunea primului loru rege, lui Mercuriu¹⁾. Toti scriitorii vechi se unescu in parerea, că geometri'a a fostu afiata prim'a data de Egipteni, de óre-ce Egiptenii pentru esundarea Nilului erau necesitati in totu anulu a-si mesură odata hotarulu si marginile tierilor avitice. Aci a afiata Pitagor'a theorem'a sa minunata numita pâna adi in geometria: „Theorem'a lui Pitagor'a.“ Aci a afiata Thales unu metodu de a inscrie unu triánghiu rectangularu in suprafaci'a unui cercu, pentru care a sacrificat Dieloru unu bou. — Egiptenii au perfectionat multu matematec'a si cum se dice, in timpurile mai tardii au inventat si o specie de algebra²⁾.

Astronomia si astrologia inca 'si are inceputulu in tîr'a Egiptului. Egiptenii au fostu primii cari au observat cursul planetelor. Herodotu dă Babilonieniloru onórea astrologiei; dar' Diodoru dice, că Babilonienii precum si Chaldeii au trasu sciintia' stelelor dela Egipteni; si dice că astrologia a fostu afiata mai antâi de locitorii din Theb'a, cari perfectionându-se necurmatu in astrologia, au fostu in stare se anuntie „aparițiunea cometelor“, precum au fostu in positiune, se anuntie si alte miracule naturali, cari pre atunci intrăcă facultatile ratiunei omenesci. Ei afiara si lungimea anului, precum si zodiaculu. Diodoru ne spune, că anulua la anticii Egipteni constă din 465 dîle si 6 óre³⁾. Despre sistemulu cosmic nu avéu idee asia clara că in timpurile moderne; ei numiau „lun'a“ unu pamântu etericu, si opinau că stelele ar' fi focu. Despre Thales se spune, că elu a fostu primulu, care a potutu anuntia „o intunecime óre-care de sóre;“ apoi Thales a petrecutu multu prin Egiptu si petrecându a invetiatu; ér' Eudocsiu si Ptolomeu fura primii, cari au representat „miscarea planetoida“ in hypothese si tabele.

Farmecete si magia erau in flóre in totu Egiptulu. Pentru care scopu botanic'a si poterea apelor eră cunoscuta si studiata de Egipteni mai multu că la ori-ce ginte. Cu plantele vindecă morbi, tăieturi, doreri, facéu de dragoste si urită; ér' cu poterea apei farmecau chiar' poterea lui Tiphon din Infernu.

Despre Sesorthirus, unu rege in Memfis, se dice, că elu a afiata mai antâi medicin'a si de aceea fu

numitu „Esculapu.“ Si acestu Esculapu fu cu multu mai vechiu, decâtă Esculapulu grecescu. Asemenea se atribuie dieitiei Iside deosebite medicine. Pre timpulu lui Iosifu au aparutu mai multi medici, vrajitori si interepeti mari. Fia-care medicu eră datoriu se scrie in carteia tierei receptulu despre ból'a, carea i se dă spre vindecare; acea carte se numia sănta. Scopulu inscrierii eră, că déca elu va mori, scientia' lui se nu mòra si cându cineva ar' mai patimí de acelu morbu, se caute numai decâtă receptulu in carteia săntă, că asia se se vindece. Acestu usu a fostu la mai multe popóra. In talmidulu (i. e. invetiatura) ierosolimitane precum si in Mischna si Gemora apară mai multe recepte din anticitate despre multe soiuri de morbi, cu cari se falescu rabinii fără multu. Nu demultu a fostu in Germania' unu rabinu, care eră totu un'a data si medicu renomitu, dar' medicu talmidistu. — Medicii mai erau si astrologi renomiti, dar' ceea ce-i facea renomiti eră scientia' sau art'a magiei. Ei vindecau de multe ori pre morbosii prin beuturi farmecate. E fără caracteristică ceea ce spună Egiptenii despre apropiarea mortiei. Ei dicău, că déca inim'a in omu nu s-ar' face mica, nu s-ar' mici, după 50 de ani, omulu nu ar' mori asia curându, ci ar' trăi multu; asia omulu la 60—70 de ani din lipsa de inima mòre. Apoi, o alta observare avéu ei, referită la mòrtea omului; si adeca: ei invetiau si credău că: din inima se duce unu nervu la degetulu celu micu alu mănei stângă, din care causa Egiptenii in totu timpulu portau inelul in acestu degetu; ér' preotii 'lu ungéu cu odore si unsori bine mirozitoare¹⁾. Apoi, déca dungile pre ambele măni omenesci se păreau vii, ei conchidău la apropiarea mortii (chiromantia). Déca vreti se cunosceti filosofia Egipteniloru, atunci studiati filosofia filosofiloru elini, că-ci după cum convinu toti eruditii, filosofia gréca si din tîr'a Egiptului. Suntu unii cari susținu, că Socrate, Aristotele si chiar Solonu ar' fi luat multu din filosofia Iudeiloru. Asia se fia; numai cătă Iudeii au luat multu dela Egipteni. Unu ce remarcabil este, că pre atunci filosofi tieneau ascunsă filosofia si sciintia' de plebea numerosa²⁾. Aristotele s'a măritat fără pre Alesandru Marele, că-ci a propagat doctrinele lui prin lume, din care causa ur'a intre ambii nu a incetat. La Egipteni a fostu o parte din scientia', pe care nu o cunoscdea nimenea, de cătă preotii.

Sciintia' carea i-a facutu pre Egipteni celebrui si cunoscuti la lume si la finti a fostu: „Magia“... Astădi clevăntulu „magia“ in urechile materialistiloru, ateistiloru, francmasoniloru si filosofiloru realisti e o vorba góla. In desiertu vei spune materialistiloru si realistiloru despre poterea magiei egipcene, că-ci ei voru compatimi numai ignorantia ta si voru cugetă că esci unu omu, alu cărui orizontu scientificu e de totu restrinsu si inferioru. Astădi, in estu seculu suntu ómeni atâtă de prosaici si realisti, in cătă scientiele ascunse pentru ei suntu neconsiderate.

¹⁾ Iablonsky: Panteon Aegipt. L. V. c. 5.

²⁾ Cuvăntul: Algebr'a e cuvăntul arabicu si semnifica; „Suplementu“.

³⁾ Diodor. L. I. c. 28 et 50.

¹⁾ Plinius lib. XI. c. — ²⁾ Burnet archaeol 70 l. I.

Astadi natur'a omenésca a cadiutu din stadiulu innocentiei, alu misticismului si idealismului in stadiulu prosei, alu realismului si stoicismului. — Astadi omului nu se mai uita cătra ceriu, ci totu numai cătra pàmentu; ceriulu nu-lu ajuta, ér' pàmentulu e debilu se-lu ajute. Astadi nu se inspira sufletulu omenescu de frumseti'a si avut'i'a ceriului, ci de frumséti'a nefrumósa a pàmentului; de aceea pre pàmentu nu mai suntu adi favoritii ceriului cá unu Rafael, Leonardo Da Vinci; Torquato si altii. Astadi Idealismulu nu mai are locu, ci materialismulu si realismulu. — Se nu ne miràmu dara, că Atheismulu e adi la ordinea dilei; religiunea crestina representa si adi că totu-deaur'a sublimulu, poeticulu si misticismulu divinu; realismulu insa nu sufere pre acestea; deci elu opune acestor'a pe unu nou fètu nascutu de elu — pre Atheismu. Se nu ne miramu dara, că Atheismulu e adi la ordinea dilei!... Tóta cét'a realistiloru se bate adi dupa o instructiune fara religiune, adeca: dupa o instructiune fara morală si fara cultur'a inimei!...

Dar' ce?! E si magi'a o scientia realistică sau idealistica? E si magi'a o scientia cá tóte scientiele?... Éta dara caus'a, pentru ce adi cuvèntulu magi'a e unu cuvèntu neconsideratu. Noi, somamu astadi pre ori-cine se ne arete, cu documente fide-démne, déca magi'a Egipiteniloru a fostu minciuna sau adeveru; déca a fostu minciuna, atunci tóte scrierile despre ea suntu minciuna, ér' déca e adeveru, atunci pentru-ce suntu astadi atàtu de realisti si materialisti? Noi din parte-ne si astadi cu greu suntemu aplecati a crede in lucruri magice, dar' cu tóte acestea cele referitoré la magi'a egipténa nu le potem desconsiderá si negá. Lasu si aceea, că lumea pre atunci era superstitioasa si asia chiar' si scriptorii contemporani fiindu superstitionis, au scrisu si ei amesuratu ratiunei loru superstitione despre Egipteni; dar' déca luam in considerare, că magi'a la Egipteni s'a basatu pre cause naturali astadi noue necunoscute, precum in mare parte si pre sciintia, atunci suntemu necesitati a crede, că in Egipetu magi'a sau metafisic'a magica a fostu o scientia in adeveru si in adeveru si-a jocatul rol'a. Egiptenii p. e. dupa cum ne spune Burnet¹⁾, au facutu experiente varii si multe cu lucrurile naturei, si patrundéu afundu in causele adeverate ale fenomenelor; ei cunoscéu nu numai unele aparitiuni si cause ale naturei, cum p. e. caus'a aprinderei magnetului, fluxulu si refluxulu, ci ei cunoscéu intrég'a natura, originea fenomenelor, schimbarea si finea lucrurilor; va se dica ei eserciau ambe partile metafisicei; adeca: metafisic'a theoretica si practica. Precum se scie, metafisic'a e o scientia despre principiulu si finea esistentiei si a cugetarii; despre principiulu lumei si despre schimbarea si temeiulu din urma alu lumei; ér' metafisic'a se numesce si magi'a, cându prin mediulocé supranaturale se facu lucruri miraculóse sau supranaturali. — De aci magi'a la vechii Egipteni a fostu in mare veneratiune; ei au numit'o: „scientia sànta si arcana.“ Platone o numesce „cultu domne-

„dieescu.“ In Persi'a cei mai invetiatii ómeni se numiau magi (Magii dela resaritu).

Fiindu magi'a la Egipteni in mare veneratiune si fiindu ea numita, „sciintia sànta,“ traditiunea ne-o arata cá pre o sciintia descoperita ómeniloru de cătra fii lui Ddieu, dupa versarea de apa numita diluviu. Despre Chamu se dice că elu a sciutu bine magi'a, ér' dela elu a invetiat'o fiilu seu Mizraim sau Memnos v. Menes, primul rege alu Egipțului. Altii adscriu magi'a lui Mercuriu. Destulu atàt'a, că magi'a la Egipteni e din timpurile cele mai vechi; dejá pre timpulu lui Iosifu erau in Egipetu magi tâlcuitori de visuri si de semne. Invetiatorii magiei in Egipetu erau preotii si scriptorii asia disi „sànti“, dintre carii doi Sannes et Zambres¹⁾ au fostu chiamati pentru a opune miraculele loru miraculeloru lui Moisi. De aci intre poporulu ovreu, care a esit u cu Moisi din Egipetu, au fostu multi ómeni eruditi, interepeti de visuri si semne, precum si magi si farmecatori; d. e. cum fu pre atunci si Balaam, despre care se dice că a venit u din Egipetu.

VII.

Piramidele cele mari (Piramid'a lui Sesostris) precum si mormènte si monumentele Egipeteniloru vechi ne dau documentu viu despre mechanic'a, sculptur'a si pictur'a loru. Precum inse mechanic'a, sculptur'a si pictur'a Egipeteniloru s'a conservat din generatiuni in generatiuni prin piramide, obelisci si monumente, estu-modu s'a conservat sciintia si filosofia Egipeteniloru prin ajutoriul preotiloru, cari si-au depusu tóta sciintia in cărti ce le-au pastrat cu o sanctitate nespresa de mare. Preotii aveau acea grijă pentru scientia si filosofia, care o aveau si pentru religiunea si cultulu loru sacru. De aci nu lipsiau in deosebite locuri ale Egipțului scole si academii, precum in Heliopole, unde se dice că au studiatu in decursu de mai multi ani Platone si Eudociu. — E caracteristicu, că Egiptenii si scriau scientia si istoria si pre Columne si alte popóra au avutu dreptu documente istorice acestea columne²⁾. Columnele cele mai renomite ale Egipeteniloru au fostu cele ale lui Hermes. — Invetiatii Egipțului ascundéu invetiaturile cele inalte dinaintea poporului necultu, de aceea ei si espuneau scientia loru in figuri hieroglifice, in simbole, găsituri si fabule. In scrisorile loru cele vechi s'a folositu de trei specii de litere. Cea dintai si mai vechia specie de litere a fostu aceea a hieroglifiloru. Dar' dupa marturisirea lui Porfiriu e probabilu, că preotii mai aveau o alta scrisore. Tóte trele speciele de scrisori si litere ale Egipeteniloru au perit; atàt'a e cunoscutu, că alfabetul loru consta din 25 litere. Ei scriau de la drépt'a spre stàng'a că si tóte popórele orientale.

Ér' antic'a si classic'a limba egipténa astadi nu mai esiste in gur'a nici unui poporu; si ea e un'a dintre lim-

¹⁾ Pliniu i numesce Ianes et Iotofa. In tal midu vinu sub numele Iochani si Mamri, de unde Targum Ionathans dice că au fostu fii ai lui Balaam.

²⁾ Strabo; lib. XVII. p. f. 1159. cf. Clemens Alex. Strom. I. I. p. 303.

limbile mòrte. — Dar bine se însemnamu, că limb'a classica a Egiptenilor fu limb'a cea mai vechia sau un'a dintre limbile cele mai betrâne pre lume. — In opulu lui Herder ceteiu asia: „Alle östlichen Völker, die einsilbige Sprachen haben, kennen nur Hieroglyphen; ein einziges Buchstabenalphabeth existirt nur auf der Erde, und die Namen derselben, auch wie die Griechen nachher sie durch die Phönizier überkamen, sind offenbar chaldäisch, d. i. in der Semitensprache.¹⁾“ Cine a aflatu scrisoarea cu litere? — Herder respunde: „Das weiss ich nicht; wer weiss es?“ Cu tòte acestea elu se nevoiesce a aretă si 'si ia de ajutoriu „tradițiunea“, carea dice că aflatiorulu literelor articulate a fostu Sethu, ori Thetu, ori Theut, ori Thoit — totu unu nume. — Tradițiunea dice că elu a alesu fia-care sunetu si apoi fia-care sunetu alu unui nume ori obiectu l'a pusu pre o tabela si asia a formatu elu literele. Despre litere cu tòte acestea totu-si nu e vorb'a la poporale antediluviane, ma chiar' nice la cele indata dupa diluviu, — tòta scrisoarea loru constă din icône, simbole si numeri. Istor'a creatiunei s'a conservat in icône si hieroglife, de unde s'a disu si despre Moisi, că elu ar' fi luatu istor'a creatiunei, a caderei ómenilor primi, precum si a diluviului din hieroglifele Egiptului. De unde Herder dice, că tòte poporale pré vechi orientale au avutu numai hieroglife, ér' unu alfabetu de litere se dice că l'ar' fire avutu Chaldeii ce apartinu familiei lui Semu, si de aci apoi prin Fenicieni acestu Alfabetu s'a latitu si la Greci. Herder ne arata pre Semu că pre unu conceptu, in care se cuprinde ceriulu si pamentulu, Ddieu si omulu; ér' pre Chamu că pre o icôna mare, dela care se resfrângu mai multe radie de limbi diferite, nu scrise cu litere, ci cu icône, nume, simbole si figuri varii. Limb'a semitica si in specie cea ovreica s'a nascutu cu formele ei cele regulate si cu ornamentulu ei celu frumosu din scrisoarea cu litere, dar' numai in timpurile departate dela diluviu, de-si pâna atunci a fostu ea fîc'a limbei din paradis; limb'a egipténa sau a lui Chamu si Mizraimu a fostu totu un'a si aceea, incepèndu de la Chamu pâna pre timpulu lui Alesandru Marele, de óre-ce Herder dice că: literele si scrisoarea regulédia tòte limbile: limb'a cu hieroglifele insa sta pe locu, caci hieroglifele porurea remânu in copilaria loru si nu imbetranescu respective nu se perfectionédia. Estu-modu concludemu, că limb'a egipténa scrisa cu hieroglife e mai vechie că limb'a ovreica scrisa si perfectionata prin litere si mai vechia că ori-ce limba de pre lume. — Dar' cadièndu tiér'a Egiptului sub vitreg'a mână a lui Cambyses, si stracurându-se prin acést'a multi streini in tiéra, limb'a vechia a Egiptului s'a pierdutu in mare parte; de atunci in ea s'a introdusu o multime de cuvinte grecesci, persice, latine si arabice. Astazi limb'a classica egipténa abea e cunoscuta preotiloru coptici, descendenti ai vechiloru Egipteni. Preste totu in Egiptu adi se vorbesce limb'a arabica.

¹⁾ Herder vom Geist der Ebräischen Poesie (I. Th. 1782. p. 51—56.)

Dar' unde e adi vechiulu statu Egipténu; unde suntu regii cei poternici ai Egiptului, unde anticulu poporu egipténu?... S'a stînsu! Dar' unu nume remâne din ori-ce poporu.

Sim. P. Simonu.

Bibliografia.

Intr'unu diuariu politicu se publicase pe scurtu titlulu aceloru opuri, care au intratu la concursu pentru premiile academiei romane pe terminu dela 31 Dec. anulu 1884.

Premiile academiei suntu de căte 4 si cinci mii, éra unulu de 12 mii lei noi sau franci.

Acelea opuri inse merita o recensiune multu mai petrun-dietória, decâtua numai aratarea séca a titlurilor cu atâtua mai vîertosu, că acelea suntu óresi-cum culese, de si numai curatul din intemplare, totusi din mai multe ramuri ale sciintielor de care noi avemu atât'a trebuintia. Ar fi inse pentru unu singuru omu labore de unu anu intregu că se fia citite cu luarea aminte si coprinsulu loru impartasitul publicului celui mare. Asia d. e. daca vomu considerá „Elementele de terapeutica si materie medicala“ de Dr. Z. Petrescu. Acestu opu vastu se intinde in 4 tomuri, asia că partea I. se desface in trei volume 8° mare si se intindu pe 1126 pag. Partea a II. stă numai dintr'unu volumu in 362 pag. la care se adaoga alte 7 p. cu tabl'a materiilor. Acestu studiu eruditu cade aprope exclusivu in competenti'a medicilor de profesiune. Aflandu-se in corpulu academiei câtiva medici de renume, se pote presupune cu totu dreptulu, că studiulu acest'a îsi va afla judecatori competenti.

Manualulu, sau calaus'a cetatianului, in materie judiciara, cuprindendu si formulare de cererile, actele si contractele cele mai usitate in materie civila, comerciala, penala si de imposite; de Ioanu Radoi presidentulu tribunului de comerciu din Bucuresci etc. Tractate de acestea juridice au mai aparutu in cei din urma vre-o 15 ani in Romani'a; dara pre cătu inaintédia legislatiunea si se desvîlta atâtua viéti'a publica, cătu si cea sociala in Romani'a, cu atâtua lips'a acestorui felii de lucrari se simte mai multu nu numai in sfer'a jurisconsultilor, ci si in alte cercuri ale societatiei superiore si mijlocie. Manualulu formatu 8° mare intinsu pe 870 pag. bogatu de extrase din legi si de formularie sémana cu asia numitulu „Selbst-Advocat“ alu germaniloru, costa inse neasemenatu mai multu, adeca 10 franci. Censori competenti nu-i voru lipsi in sinulu academiei, intru care se afla mai multi juristi de frunte.

Manualu de Archeologia Biblica, compusu de Isidoru de Onciulu protopresbiteru-stauroforu din Archidiaces'a Bucovinei, profesoru p. o. de studiulu biblicu etc. Volumu 8° mare, pag. 538 afara de indice, la care suntu adaose si dôue charte geografice, un'a ce respresentsa Palestin'a dela Josua pâna la caderea imperielor Jud'a si Israelu, si alaturarea situatiunea Jerusalimului; éra alt'a Palestin'a dela intorcerea din captivitatea Babilonica pâna la derimarea Jerusalimului prin imperatulu Titus Vespasianus; pretiu 15 fr. sau 6 fl.

In academia se afla prea puçini teologi, suntu inse altii afara dintr'ëns'a totu asia competenti in materie.

Din „Studiele asupr'a Constitutionei Romaniloru, sau explicarea pactului nostru fundamentalu din 1 Iuliu 1866,” au aparutu si fascicul'a a IX-a pe 275 de pagine. Pretiul unui fasc. 5 lei noi. Despre acestu studiu cunoscutu de vre-o 5 ani in cercuri intinse ale publicului cititoriu voru avea ocasiune de a mai vorbi la altu locu. Acum insemnamu numai atât'a, că d. Meitani au avutu éra-si generositatea de a transmite comitetului associatiunei nóstre din fascicul'a a 9-a că si in alti ani 200 exemplarrie, cu conditiune că acele se se impartie gratis atât' pe la institutele publice de scientia, precum seminarie, gimnasii, institute pedagogice si alte biblioteci care merita acestu nume, apoi la toti literatii romani căti se interesédia a cunóisce insusirile constituionei romaniloru din acestu studiu comparativu cu alte constituioni ale tieriloru in adeveru libere.

Memoriile geologice ale scólei militarie din Iasi. Memoriulu I. Studii geologice asupr'a unoru terfumuri tertiarie din unele parti ale Romaniei, de G. Cobalcescu, professoru la scóla militara si universitatea de Iasi etc.

Acestu studiu geologicu alu d.-lui Cobalcescu aparutu in formatu aprópe folio in dóue texturi paralele, romanescu si frantiosescu se intinde pe 161 pag., dedicatu Majestatiei sale regelui Romaniei Carolu I. Este proiectu cu 17 tabele cu ilustratiuni mai multu de scoice. Amicili studiiloru naturali voru sci se-i judece valórea acestui studiu forte costatoriu.

Raportulu generalu anualu asupr'a invetiamantului, presentatul Domnului ministrul de instructiune publica si culte de Spiru C. Haretu, inspectoru generalu alu scóelor, profes. la universitatea din Bucuresci. Acestu operatru dintre cele intrate la concursu a datu in timpulu din urma in Romani'a materie bogata la discussiuni animate in press'a de acolo; aflamtu totuodata, că dlu Haretu s'a retrusu din functiunea, in care se aflase pâna acilea. Fiindu-că noi nu ne tinemu competenti a opiná asupr'a starei instructiunei publice din Romani'a, fia de ajunsu a insemná, că raportulu acest'a tiparit formatu 8°, coprinde 164 pag.

Teori'a lui Rösler, Studii asupr'a staruintiei Romaniloru in Daci'a Traiana, de A. D. Xenopolu, professoru de istori'a romaniloru la universitatea din Iasi.

Acestu studiu, care se intinde pe 300 pag. formatu 8° si costa 8 lei sau 3 fl. si ½, au fostu anuntiatu de cătra noi in anulu trecutu de repetite-ori in „Observatoriu”, éra spre a face că publiculu nostru se-i cunósea mai de aprópe valórea, ne-amu permis u reproduce dintr'insulu in „Transilvani'a” introducerea, istoriculu intrebarei, cum si desbaterea cestiunei multu disputate despre parasirea Daciei. Nu scim care va fi opiniunea academieei despre acésta carte, noi inse o recomandam cu totu deadinsulu atentiunei publicului cititoriu, cu atât' mai vîrtozu, că dinsulu, adeca publiculu numai asia va fi in stare se judece si despre critiquele care se voru intemplá se i se faca nu numai de cătra sincerii aparatori ai adeverului isto-

ricu si doritori a se probá acel'a cu temeiuri si mai tari, dar' mai vîrtozu de cătra falsificatorii de profesiune ai adeverului istoricu, cu carii e bogatu Clusiu si B.-pest'a.

Revolutiunea lui Horia in Transilvani'a si Ungari'a 1784—1785 scrisa pe bas'a documentelor oficiale de Nicolau Densusianu, formatu 8° mare, a carei materie se estinde pe 519 pag. tipariu curatu, charti'a frumosa.

Academi'a romana si-a castigatu si pâna acum'a multe merite pentru incuragiarea cercetariloru istorice mai vîrtozu relative la istori'a tierei si cea nationala. Unulu din acele merite de mare pretiu este si generosulu ajutoriu si incuragiare facuta de cătra academia dlui Nic. Densusianu indata dupa-ce aflase despre dorint'a domniei sale de a compune si publicá istori'a revolutiunei romanesci din anulu 1784; dar' si dlu Densusianu a justificatu pe deplinu asteptarile academiei, ceea ce poate cunóisce ori-cine indata ce si-ar luá ostenela de a trece cu ochii, fia si numai preste cele de antaiu 27 pagine ale studiului seu, in care se afla pe lângă descrierea caracterului revolutiunei din 1784 literatur'a ei, adeca consemnarea tuturoru fântaniloru, documentelor oficiale si neoficiale mai vechi si mai noue, de căte s'a folositu auctorulu la descrierea aceloru evenimente, numerate sub 28 de §§. Afara de acestea se mai consémna de la capu III sub titlu „fântanile istorice ale revolutiunei” sub alte siepte puncte, mai multe colectiuni, incepându dela alui Iosif Eder, Nic. Iankovich, Iosif Kemény, A. Mike pâna la archiv'a colectiunei Iankovichiane, a cancelariei transilvane din Vien'a si a gubernului transilvanu. Mergându mai departe prin acestu studiu, lectorulu intimpina pretutindeni diligenti'a de feru a scriitoriului si tendenti'a de a scote la lumina adeverulu si numai adeverulu.

Opulu dlui Densusianu fusese oprit u in statulu Ungariei pe cătev'a septemanii; dara ministrulu de interne se afla indemnătu a'lui liberă de sub interdictiune, precum liberase inainte cu 73 de ani archiducele Iosif palatinulu Ungariei istori'a lui Petru Maior u despre inceputulu romaniloru in Daci'a. Speram, că literatii romani nu se voru mai genă de a-si căstigá acestu opu alu dlu Densusianu, a'lui citi cu tota atentiunea si impartialitatea, care se cere la studiulu istoriei. Dlu Densusianu a facutu forte bine, că inainte de a intrá in descrierea evenimentelor din 1784 a premis u unu studiu retrospectivu preste mai multe evenimente anteriori pâna inapoi in sut'a a treisprediecea, pentru că cu atât' mai limpede se se vedia necesulu causalu intre evenimentele vîcuriloru trecute si intre cele din 1784, care apoi au influintiatu si istori'a secolului alu XIX-lea.

Ludovicu XIV si Constantinu Brancovénu, studiu asupr'a politicei francese in Europ'a resaritena (1534—1683—1715) de Ionescu-Gion, formatu 8° mare pag. 444. Pretiul 7 lei noi.

Acestu studiu alu dlu Ionescu-Gion este pentru romani din Romani'a o adeverata achisitiune din cele mai bine venite. Din mare nefericire nu numai istori'a nostra de inainte cu 7 si 8 sute de ani este forte intunecata, dar' chiar' si istori'a vîcuriloru mai dincóce e plina de lacune, asia cătu une-ori

pe 20—30 de ani abia dai preste unele fragmente risipite fără intielesu în istoria tierei asia precum s'a scrisu ea pâna acum. La acesta mare saracia nu pôrta nici o vina istorică de pâna acum, ci vin'a este a acelor comandanți de armate carii au portat atâtea resboie pe pamântul României și în decursul acestor'ori au ridicat archivele tierei și le-au transportat în statul loru, ori că le-au datu flacarilor. Au fostu și aceea o fericita idee a academiei romane, cându folosindu-se de petrecerea membrului seu genialu dlu Alexandru Odobescu la Parisu în calitate de primu secretariu alu delegației României i-au datu mijloce de a cercetă în archivele Franției după documente, în care se voru fi cuprindințu parti istorice relative la principatele romane de odinioara. Dlu Odobescu a deslegat problem'a în modu stralucit u si continna a lucră în aceea-si directiune, era bravulu și zelosulu jude dlu Ionescu-Gion a sciutu a se folosi de acele documente într'un modu precum amu dori din sufletu, că se faca și alti tineri de talentele domniei sale de pre la alte universitati.

Alaturea cu studiile istorice intrate la concursu stă si partea a dôu'a a epopeei dlu Aronu Densusianu sub titlulu:

Negriada, epopeia nationala in dôuespredice canturi. Valoarea acestei lucrari, care presupune o laboare incordata de cîtev'ani, este cunoscuta publicului lectoru din partea a antâia aparuta inainte cu 5 ani intrata si la concursu, precum se vede din analele academiei romane pe anulu 1880 pag. 305 sec.; cu tóte acestea nimeni nu va lipsi a-si cästigă si partea a dôu'a, adeca cele 6 canturi din urma, cu care se intregesc epopeia.

Editiunea este forte ingrijita; formatulu este alu partiei prime, pretiulu 5 lei; pentru Austro-Ungari'a 2 fl. v. a.

Au mai intratu la concursu si dôue lucrari gramaticali, dela acel'a-si auctoru dlu Vasile Ionescu, profesor de limb'a romana la scôla normala „Vasile Lupu“ in Iasi; titlulu primei carticele este:

Cursu Elementariu de Gramatic'a romanesca, prelucrata după cerintele programului si ale timpului de adi, formatu 8º mare si numai 64 pag. Alta brosuriu:

Legile istorice cari explica Limb'a Romana, intocmite in scurtu si in ordine lesnicioasa de tñntu minte, după cele mai noue date scientifice, in usulu scôleloru secundarie de ambe sexe: formatu cuarto mare pag. 14.

Asia dara dlu professoru Vasile Ionescu intra si d.-sa la concursu de 4—5 mii de lei noi cu dôue brosuri, un'a de 64 si alt'a de 14 pagine alaturea cu opurile voluminoase ale celorulalti concurrenti. Dar' ni-se va dñce: nu decide cuantitatea si cualitatea, valoarea interna a unui studiu. Se pote că cinev'a se scrie numai dôue foi de o valoare cátu dôuedieci de volume ale altui'a. Tocmai pentru acésta recomandam filologiloru nostrii de profesiune si professoriloru de limb'a si literatur'a romana, că se-si iá osteneala, nu de a trece repede cu ochii preste ele, ci de ale cití cu tóta luarea aminte, pentru că se se vedia, cum este tractata; daca nu maltratata limb'a nostra in institutele de invetiamentu dela Iasi. Din partea nostra nu ne indoim, că asia numitii puristi ai nostri ori cátu se fia de moderati in purismulu loru, totu voru se dea din capu si voru se se intrebe unii pe alti, că unde mergemu cu limb'a.

Opurile numite pâna acilea suntu intrate la concursu spre a fi premiate de cătra academîa romana din fondurile cari i stau la dispositiune, cari inse pâna acum'a suntu des-tulu de modeste in comparatiune cu fondurile colosali de mi-lione ale altoru academii scientifice mai vecchi. Academîa inse publica in fiacare anu si alte opuri cu spesele sale, daca in urmarea revisiunei care li se face, se afia că ele merita că se vedia lumin'a.

La loculu antâiu alu publicatiuniloru stă si pe anulu 1884 unu volumu vastu din nepretiuit'a colectiune de documente istorice; titlulu aceluia este:

Documente privitoré la Istori'a Romaniloru, cu-lese de Eudoxiu de Hurmuzaki. Publicate sub auspiciile academiei romane si ale ministeriului cultelor si instructiunii publice. Volumulu IV. Partea a II-a 1600—1650, cu portretul lui Vasile-Voda-Lupulu. Formatu totu că alu volumelor anterioare aparute unulu in 1876, altulu in 1880 apoi in 1882, formatu aprópe folio, litere merunte pag. 685; scar'a, adeca indice sau sumariu forte bogatu elaboratu dupa alfabetu, apoi precum celealte volume au in frunte căte unu portretu, anume alu lui Michaiu Vitezulu, Grigorie Ghic'a, Mateiu Basarabu, asia acestu tomu alu VI-lea este ornatu cu portretul renumitului Vasilie Domnu alu Moldovei. Dupa publicarea volumului alu IV-lea in dôue tomuri grôse pe periodulu dintre 1600—1650 si alu volumului III pentru 1576—1599 falsificarea istoriei nostre devine imposibila, mai alesu dupa-ce vomu luá in consideratiune si multimea de documente si chronice publicate in acesti vre-o 20 de ani din urma atâtua in Ungari'a, cătu si in Transilvani'a. Deçi criticastrii din Budapest'a si Clusiu ar' trebui se fia mai modesti si se nu-si mai rupa penele batjocorindu si numindu pè cei mai buni barbati de statu si beliduci romani de condottieri.

Aceste publicatiuni de documente istorice pe lângă ce adunarea loru pentru 7 tomuri grôse au cerutu o vietă de omu, pâna la adâncile lui betranetie, adeca a neuitatului nostru amicu venerabilu Eudoxiu de Hurmuzachi, apoi tiparirea loru costa sume enorme de bani, din cari abia se potu întorce pe jumetate la fondulu respectivu prin vendiare. Tocmai pentru aceea inse credem că avemu dreptate a cere, că barbatii nostri de sciintia se ingrijesc si se insiste pentru cumpararea loru celu puçinu pe la bibliotecile institutelor nostre mijlocii si superiori de invetiamentu, că se le aiba in biblioteciele loru de indemana pentru professori si alti barbati cari se occupa cu studiulu istoriei nationale. Asia dara se le aiba celu puçinu bibliotecile seminarielor, episcopiloru, gimnasioru romanesci. La noi s'au cam dedat u menii se astepte, că pentru bibliotecile publice se se dea opuri tiparite totu numai in daru si de pomana. Acésta nu mai merge. Numerandu tóte gimnasiile, seminariile, bibliotecile episcopesci si monastiresci, scôle militaresci căte exista in tóte pările locuite de romani, daca ar' stă cinev'a se daruésca din publicatiunile sale la tóte acele biblioteci căte-unu exemplariu, ar' trebui se dea aprópe la o sută, si apoi se judece ori cine, unde ar' esi cu spesele. O multime de scriitori cari si asia nici-decum nu prea stau in renume de ómeni bogati, ar' trebui se-si vendia si hain'a de pe trupu, că se plătesca tipariulu. Ce s'ar' intemplă la alte popóra care au sute de institu-

publice mari si mijlocii? Auctorii ar' fi siliti se-si daruiésca jumetate sau tóta editiunea pe la institutele acelea. Dar' la alte popořa merge lucru tocmai intorsu, cǎ-ci institutele publice își tin de datoria patriotică a cumpără ele inșele pentru bibliotecele loru cărti si publicatiuni de acelea, care suntu judecate de meritorie; era bibliotecele cele mai mari cari dispunu de fonduri anumite, arunca pe fia-care anu căte o suma mai mare sau mai mica numai pentru cumparare de cărti si inavutirea bibliotecelor.) Singur'a exceptiune o facu in unele staturi bibliotecele proprie ale statului si ale universitatilor, la care se trimis exemplarile ex officio.

Din acésta colectiune vasta se vinde fia-care exemplari cu 20 lei noi, si s'au tiparit din ele, daca nu ne insielamu, numai căte 500 exemplarie, din care nu potu esi spesele; dara s'a prevediutu, cumcǎ la noi particulari numai in casurile cele mai rari cumpara căte o carte de acestea.

Un'a alta publicatiune facuta cu spesele academiei in anulu expirat este: *Fragmente zur Geschichte der Rumänen*, von Eudoxius Freiherrn von Hurmuzaki. Herausgegeben vom königlich rumänischen Cultus- und Unterrichts-Ministerium unter der Aufsicht der königlich rumänischen Akademie der Wissenschaften. Dritter Band; formatu actavo cǎ si alu celorlalte două volume.

Repausatulu auctoru intru modestia sa innascuta își titulase acestu opu alu seu *Fragmente*, elu inse este adeverata istoria, intru care se cuprindu episоde istorice cu totulu necunoscute pǎna acum, atǎtu din istoria principatelor romane, cǎtu si din istoria Transilvaniei si chiar' din a Ungariei, tóte intemeiate pe acte publice si corespondentie secrete, dara autentice si necunoscute pǎna acum.

In acestu volumu se continua istoria acestor tieri din dilele lui Michaiu Voda si ajunge pǎna la pacea de Karlowitz si respective pǎna la 1700, in care a cadiutu Antioch Cantemiru de pre tronulu Moldovei si totuodata pǎna la discordia escata intre Austri'a si Poloni'a.

Repetim si aici ceea ce amu mai disu cu alte ocasiuni si chiar' in acésta recensiune a nőstra, cǎ daca suntemu fericiți de a se dǎ la mǎn'a istoricilor nostri publicatiuni precum este si acésta, atunci nu voru trece multi ani si generatiunea moderna va avea istoria natiunei sale critica si pragmatica, din care se se pótă judecă si cumpani puterea de vietă cătă se afla in elementulu nostru romanescu, prin care elu s'a sustinutu in timpurile cele mai grele si a reusit u cǎ se scape de catastrofe, prin a căroru potere isbitore alte popořa au apusu asia, incǎtu abia a remasu memorii numelui loru in analele popořaloru Europei.

A treia publicatiune facuta totu cu spesele academiei este:

Cultulu Pagànu si Crestinu, de Dr. At. M. Marienescu membru alu academiei romane. Tomulu I. Serbatorile si datinile romane vechi; formatu 8° mare, pag. 447. Asia dara unu volumu respectabilu de 28 căle. Cu studiulu acesta in mǎna nu scimu ce se admiramai multu, talentulu Dului autoru Marienescu de a petrunde in tóta departat'a anticitate a natiunei nőstre cu agerime care își cauta parechi'a

*) D. e. la bibliotec'a si museulu Bruckenthal din Sibiu se votdias pe anu căte 5000 fl.

sau perseveranti'a de feru cu care s'a devotat in tóta vieti'a sa facǎndu acestu studiu comparativ intre geniul poporului daco-roman si intre alu poporului Romei si Italiei, atǎtu pǎna la er'a christiana, cǎtu si dupa aceea cǎteva sute de ani. Studiu classicu este acesta, fǎra de care istoria nostra ori-cum ar' fi scrisa de bine, totu ar' remanea cu lacune. Au facutu si pǎna acum unii literati de ai nostri incercarile laudabile de a petrunde spre exemplu in originea mai multor serbatori romanesi, pe care poporulu nostru si mai alesu femeile romane le tin aprópe asia de strictu cǎ si pe cele christiane, si fiindu-cǎ acele pagànesci trecu de superstitiunile si multi s'au incercat ale exterminǎ, altii au voit u cǎ celu puçinu memori'a loru se fia conservata in cărti. Totu asia s'au facutu incercari de a explicǎ o multime de asia numitele datine superstitiose ale poporului nostru; noi inse nu cunoscem nici o scriere aparuta sau in limb'a nostra sau in oricare alt'a despre serbatorile si datinile romane vechi, care se fia petrunsu asia afundu in acésta materia, precum a facutu Dnu Dr. Marienescu. In tomulu acesta I. se cuprinde numai studiulu seu asupr'a serbatorilor si datinelor din Rom'a vechia; speram in se cǎ se vedem cǎtu mai curèndu si urmatorele trei tomuri aparute totu sub auspiciile academiei si se ne convingemu cu totii despre ce e petrunsu dnu auctoru, cǎ pe calea acésta batuta de dni'a sa suntu in o multime de casuri combatuti multu mai bine, decǎtu chiar prin istoria toti acei scriitori straini, carii ne-au denegatu si denegǎ continuitatea nationalitatiei nőstre romane dela coloniile lui Trajanu in Daci'a, precum si existenti'a nostra neintrerupta in patri'a nostra vechia.

In altu numeru vomu reproduce prefatiunea dela tomulu antàiu.

B.

✓ Consemnarea

cǎrtiloru donate de dnii Josifu St. Siulutiu si fiu
Dr. Aureliu St. de Siulutiu.

1. „Institutiones Grammaticae.“ Budae. 1811.
2. „Codex Napoleon“ übersetzt Spielmann
3. „Gemeindegesetz“. Wien, 1859.
4. Czövek István: „Legujabb méhészkönyv.“
5. Henrici Smetii „Prosodia.“
6. Solander „Briefsteller.“
7. „Institutionum Physicae per altera“.
8. „Justiciaria praxis“. Petrus Bod.
9. „Österreich. milit. Zeitschrift“. 1818.
10. „Rudimenta geographica“.
11. „Justiniani institutionum libri“
12. „Körlevél a törvényhatóságokhoz“.
13. „Erdélyi fejedelemség tiszti névtára“.
14. Buffon „Naturgeschichte“.
15. „Statistik u. Geographie“ v. Siebenbürgen.
16. „Schriftliche Geschäftsaufsätze.“
17. „Ovidii Tristium libri“.
18. Ign. Loyola: „Apothegmata sacra“.
19. B. Szabó David: „Paraszti majorság.“
20. Quand: „Grammaire allemande“.
21. „Auctores classici latini“. C. Tell.

22. „Land der Senler.“
 23. „Filip J. „Törvényszéki gyakorlás“.
 24. „Jurisprudentia“.
 25. „3 cărti vechi în limbă veche arména.“
 26. „Rudimenta linquae grecae“.
 27. „Lehrbuch der practischen Philosophie.“ 1791.
 28. „Geistes-Lehre“. Zürich 1805.
 29. „Martion Lexicon,“ trilinguae“.
 30. A. Michel: „Le siège de Paris.“
 31. „Notes et souvenirs,“ sur T. Salvini.
 32. Bossuet; Recueil des oraisons funaibres.“
 33. Dr. M. Herz. „Die Schönheit des Weibes“.
 34. Sophocles: „Antigone“.
 35. Racine: „Athalie“.
 36. Pariz Pápai: „Lexic. linquae latinae“.
 37. Pariz Pápai: „Dictionariu lat. germ. magh. slav.
 38. Dumas: „Le Femmes qui tuent.“
 39. Sóos Mihály „A kereszteny álláspontja“.
 40. Kriesch: „Állatainkról.“ (1 vol.)
 41. „VII. Pius pápasága.“ (2 vol.)
 42. Füssy Tamás: „IX Pius pápasága.“ 1 volum.
 43. Frankl: V. „A magyarok története 3 vol.
 44. Ipolyi Ar. „Veresmarti élete és munkái.“ 2 vol.
 45. „A szent István társulat évkönyve.“ 1875, 1877 és
 1878-ból.
 56. Radványi I. „Margit sziget története“.
 47. Wesselényi Polixena „Olaszhoni és Swaiczi utazás.)
 2 vol.
 48. Danielik N. J. „Columbus“. 1 vol. ilustr.
 49. „Egyetemes magyar Encyclopediia.“ 3 vol. mari.
 50. Eugen Sue: „Die Geheimnisse des Volkes“. 13 vol.
 51. Ürmőssy S. „Az elbujdosott magyarok Oláhországban“.
 52. Kiss Lajos, kir. udv. tanácsos: „Hunnia.“
 53. „Kriegschronik“. 3 vol.
 54. Vikol S. „A pápaság befolyása Magyarországon.“ 1 fasc.
 55. M. Velceanu: „Doctrin'a fericirii.“ 1 fasc.
 56. Diesterweg: „Himmels-Kunde.“ 1 tom.
 57. Chassaug: „Grammaire grecque.“ 1 tom.
 58. Dr. Schultz: „Lateinische Grammatik“. 1 tom.
 59. M. Mökesch: „Die Celtische Abstammung d. Rö-
 mänen“.
 60. P. Dulfu: „Alexandri működése román irodalom te-
 rén.“ 1. fasc.
 61. P. Vincent: „Histoire dela France“ 1 tom.
 62. A. Daudet: „Numa Reumestan. 1 tom.
 63. Plan d'études des lycées. Paris 1882.
 64. Scherenberg: „Der Galanthome.“ 1 tom.
 65. T. Ciceronis: „Selectae orationes.“ 1. tom.
 66. Diekens: „Der Weihnachtsabend.“ 1 fasc.
 67. F. Schubert: „Vorschule zum Componiren.
 68. F. Schubert: „Die Violine.“
 69. Din scriserile lui P. Maiorul (1 tom.)
 70. Dante: Die göttliche Komödie.“ 1 fasc.
 71. Voltaire: „Siecle de Louis XIV.“ 4 fasc.
 72. Mme Sevigné „Lettres choisies.“ 3 fasc.
 73. Labrugère: „Caractères“. 2 fasc.
 74. Corneille: „Horace.“ 1 fasc.
75. Racine: „Iphigénie.“ 1 fasc.
 76. Cipariu: „Elemente de filosofie.“ 1 tom.
 77. E. Gebhardt: „Dante“. 1 fasc.
 78. Pascal: „Pensées.“ 1 fasc.
 79. Turgenjeff: „Väter und Söhne“. 1 fasc.
 80. Scribe: „L'Ambitieus“. 1 fasc.
 81. Tauchnitz: „Diction. allm. français.“ 1 tom.
 82. Scribe: „Le verre d'eau“ 1 fasc.
 83. Baedeker: „Conversations-Lexicon“. 1 tom.
 84. Camses: „Die Lusiaden“ 1 fasc.
 85. Dr. M. Füger: „Das Erbrecht.“ 1. tom.
 86. Verbőczy: Decretum tripartitum“. 1 tom.
 87. Fr. J. Schopf: Der österreichische Staatsbürger.
 1—12 fasc.
 88. Vajda Samu: „A mi Urunk Jesus Kr. élete“. 3 tom.
 89. Erdély országának 3 könyvekre osztatott törvényes
 könyve. 4 tom.
 90. S. Fr. Boehmer: „Elementa jurisprudentiae cri-
 minalis.“
 91. „Allgem. österreich. bürgerliches Gesetzbuch.“
 92. „Biblia sacra“ Amsterdam. Anno 1692.
 93. Chr. Lukácsi: „Historia Armenorum“
 94. „Praxis seu forma processualis.“
 95. Dr. A. Sentz: „Wirkungskreis der Urbarialgerichte“.
 96. „Ortus et progressus variarum in Dacia gentium“.
 97. „Stilionarium“ (manuscrisu).
 98. „Naturgeschichte“ (ilustrata).
 99. Ant. Engelhardt: „Handbuch für Pferdekäufer.“
 100. J. Caesar: „Historische Nachrichten“. 1 tom.
 101. „Az 1865/8 országgyűlési törvényezikkek.“ 1 tom.
 102. Dr. Fessler: „Gemälde aus den alten Zeiten Un-
 garns.“ 1 tom.
 103. Jacob Sannazari: „Opera omnia“ (1709).
 104. Ninive: „Fragmente über die polit. Angelengenh.
 in Ungarn (1790).
 105. „Az 1791-ik esztendőbeli diaetalis provisionalis
 Articulosuk“.
 106. „Die Lection, Episteln u. Evangelien“.
 107. Doczy J. „Europa tekintete“ (1839).
 108. And. Haidinger: „Der Selbstadvocat.“
 109. Balásházy J.: „A pinczegazdaszat“.
 110. Werner-Schopf: „Grosser österreichischer Haus-
 schatz“.
 111. „Első folyamodási kir. törvényszékek.“
 112. „Kárpoltás az Erdélyben megszüntetett urbéri já-
 randoságokért“.
 113. M. Füger: „Das alte und neue Privatrecht.“
 114. „Schutz u. Trutz.“ Flugblatt (Berlin 1882).
 115. Babinsky J. „Morus Tamás.“
 116. „Land u. Leute in Italien“ (Wien 1859)
 117. J. C. Albrich: „Sächsisches Privatrecht.“
 118. „Der lebende Weissdorn-Spalierzaun.“
 119. M. Schnell: „Die Sachsen in Siebenbürgen“.
 120. „Instructio pro tabula regia“.
 121. Em. Alvari: „Ars metrica“.
 122. „Special-Karte der österreich-preussischen-Grenz-
 provinzen.“
 123. Fr. Pomey: „Sintaxis ornata“.

124. J. A. Grimm: „Die politische Verwaltung in Siebenbürgen“. 3 tom.
125. „Legea despre intregirea armatei“.
126. „Acte si date despre conferinta rom. din 1869 tienuta la Mercurea.“
127. G. Sion: „Imnuri pentru crucea rosie“.
128. J. Moldovanu: „Spicuire in istoria bisericësca a Romanilor.“
129. „Das allgemeine Strafgesetz.“
130. „Die allg. Processordnung.“
131. „Orientulu latinu“. (Nrri 1874—75)
132. Articolulu de lege despre inarticularea natiunei romane“. (1863).
133. Articolulu de lege despre primirea diplomeloru (20 Oct. 1860 si 20 Febr. 1861 intre legile transilvane).
134. G. Pop: „Legea financială“.
135. J. Puscariu: „Die romänische Amtssprache.“
136. „Hadkiegészítési törvény“. (1864).
137. „Die heilige Schrift.“ 1853.
138. Hieron. Drexelius: Iejunium“. (1637)
139. „Protocolulu conferentiei nationale din 1/13—4/16 Ianuarie 1861.“
140. J. K. Schuller: „Beleuchtung der Klagschrift gegen die sächs. Nation.“
141. Vlad Alajos: „A román nép ügye“.
142. „Die Karlsburger-Conferenz.“ (1861).
143. A. Engelhard: „Wiener-Secretär.“ (1867).
144. K. v. Pechmann: Kassa-Liquidationen.“
145. „Annales de l’Institut d’Afrique“. 1863.
146. Manz: „Conscription-Recrutirung“.
147. Dr. J. Wiel: „Tisch für Magenkranke“.
148. Dr. Persz: „A nemzetiségi-kérdés.“
149. Márk J. „Magyar és Román.“
150. P. J. Sautel: „Luxus poetici allegorici“.
151. Bern. Bauhus: „Liber epigrammatum.“
152. „Die Sprachen- u. Nationalitätenfrage.“
153. I. A. Ditscheiner: „Wiener Handelsschule“.
154. „Die Rechte der romänischen Nation“.
155. „Petition der Romänen Siebenbürgens.“ 1860.
156. G. Pop: „Indreptariu practicu.“
157. M. Cogalniceanu: „Imbunatatirea sörtei tieraniloru.“
158. „Articoli diaetales“. (1791).
159. „Nuovo spettacolo della Notara“. 7 fasc.
160. „Ecole mutuelle Physique“. 2 fasc.
162. „Verzeichniss der Mitglieder des siebenb. Landtags“. (1863).
162. J. Schuller: „Aus der Walachei.“
163. Dr. Diezmann: „Gallerie merkwürd. Verbrecher“.
164. Portrete historice“. (131811).
165. „Erdőtörvény“ hatályos Erdélyre. 1852-ből.
166. „A hirtelen halál veszedelmeiben való segedelem.“ (1820).
167. Arnoldo Berguin. „L’Amico dei fanciulli.“ 2 fasc.
168. Somogyi K.: „A bölcsezet lényege.“
169. G. Baritiu: „Istori'a regim. alu II-lea grantiaru transilvanu.“
170. N. N. „Für edle Seelen.“
171. M. Rebele: „Christ-Katholische Religion“.
172. Lencsés A.: „Az aranybánya“.
173. R. Philp: „Grundlage des menschl. Glücks“
174. „Compendium exquisitissimarum phrasium“. (1763).
175. Ebersberg: „Der Mensch und das Geld.“
176. Schiller: „Wallensteins Tod.“
177. „Volksbuch zur Unterhaltung und Belehrung.“
178. „Karte des Grossfürstenthums Siebenbürgen“
179. „Cart'a marelui principatu „Transilvania“ in limb'a germana si romana. 2 exemplarile.
180. J. Pannonicus: „Silva panegyrica.“
181. A. Lafontaine: „Quinctius Heymeran.“
182. H. Heidenreich: „Der Mann v. Welt.“
183. Petru Nemesiu: „Indreptariu pentru cărtile funduare“.
184. „Landwirtschaftliche Tafeln“. 6 bros.
185. „Originile Craiovei“ de Maldarescu; adeca cu totulu 185 carti si 245 tomuri.

Anuntiu de abonamentu.

Cu 1 Ianuarie 1885 se incepe cursulu alu XVI-lea alu foie
„TRANSILVANIA“
 pe anul 1885.

Dnii membrii ordinari ai Asociatiunei transilvanei sunt rogati, că conformu decisiunei luate in adunarea generala dela Orascia 1884 siedint'a II. p. 24. se binevoiesca a numeră de timpuriu tax'a de 1 fl. pe anulu 1885 déca voiescu se aiba acestu organu alu Asociatiunei gratis si franco. De altumentrea on. comitetu a reflectatu la acésta impregiurare pe directiunile despartimentelor.

Pentru nemembrii pretiulu este 3 fl. v. a. pe anulu intregu. Afara din monarchia 9 franci. Pe creditu nu se dà; nici se primesce abonamentu pe semestru, ci numai pe anulu intregu.

Nr singuratici din anii trecuti nu se dau, căci töte exemplariele remase neabonate s'au legatu in brosiure si ele formédia proprietatea Asociatiunei. Din aceste se vendu cu căte 2 fl. 1 exemplariu.

Din anii 1868 si din 1881 nu se mai afla nici unu exemplariu.

Banii de prenumeratiune se trimitu cu mandatul postului de a dreptulu la Comitetulu Asociatiunei transilvane in Sibiu.

Pe lângă alte scrieri destinate pentru publicare, se primesc ori-ce anuntiuri bibliografice, cumu si recensiune sau dari de sama, inca si critice scrise in spiritu obiectivu asupr'a productelor literarie, scientifici si artistici.

Redactiunea.